

Četvrtak, 14. april 2005.

Statusna konferencija

Svedok Kosta Bulatović

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 8.03 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Ova Statusna konferencija će da bude početak današnjeg dana suđenja. Zasedaćemo do 9.35, nakon čega ćemo da imamo 30 minuta pauze, zatim od 10.05 do 11.40, posle čega će da bude još jedna pauza od 30 minuta i zatim od 12.10 do 13.45. Ova Statusna konferencija se održava kao rezultat diskusije između mene i gospodina Miloševića od pre nekoliko nedelja. Razmatrali smo napredak dokaznog postupka Odbrane i ja sam primetio da ako bude nastavio istim tempom, kad bude isteklo 150 dana izvođenja dokaza Odbrane, on neće uspeti da obradi više od 100 ili 120 svedoka. Gospodin Milošević je onda rekao da to samo ilustruje koliko je nerealan i nepravedan ceo sistem i vreme koje mu je dodeljeno. Mene je to, naravno, jako zabrinulo, pogotovo imajući u vidu da je Tužilaštvo pozvalo oko 300 svedoka. Zato sam naložio da se ustanovi koliko je pisanih izjava upotrebilo Tužilaštvo prilikom svog dokaznog postupka i rezultat toga je dokument koji je juče podeljen svim stranama. Iz tog dokumenta proizilazi sledeće, gospodine Miloševiću: za hrvatski segment optužnice bilo je malo više pisanih izjava od svedočenja uživo; za bosanski segment, više od duplo pisanih izjava od svedočenja uživo; za kosovski segment, pisanih izjava bilo je više od svedočenja uživo, gotovo za dve trećine. Ako sve to pogledamo ukupno, te cifre ćete da vidite na drugoj strani, ukupan broj svedoka Tužilaštva je 352, a ukupan je uživo svedočilo 114, što

znači da je samo, otprilike jedna trećina svedoka Tužilaštva svedočila uživo. Preostale dve trećine svedoka svedočili su putem svojih pisanih izjava. Tome, naravno, treba da se doda i činjenica da je za izvestan broj svedoka izjava ušla u spis bez unakrsnog ispitivanja. Radi se o nekih 15 posto. Prema tome, to objašnjava zašto na kraju od 150 dodeljenih dana za gospodina Miloševića, gospodin Milošević neće moći da ispita više od 100, 120 ili 130 svedoka. To znači, gospodine Miloševiću, da vi morate da uzmete u obzir sve mogućnosti koje vam stoje na raspolaganju na osnovu Pravilnika. To su znači pisane izjave, Pravilo 92bis, Pravilo 89(F) i drugi resursi koji vam stoje na raspolaganju. Kad je reč o Pravilima 92bis i 89(F), moram da kažem da to nije sasvim nepovezano sa nekim pitanjima koje Pretresno veće mora još da razmotri. To su neka od pitanja vezana uz dokaze koje je iznelo Tužilaštvo. Naravno, ova Statusna konferencija je prilika da strane iznesu i druge stvari, međutim ne bismo želeli previše da se udaljimo od teme. Osim toga, vreme je ograničeno. Zahvalan sam Tužilaštvu na beleškama koje su nam dostavili 13. aprila. Dakle, prvo bih želeo da saslušam strane u vezi sa mojim uvodnim napomenama koje sam izneo o korišćenju izjava svedoka Odbrane i posledicama koje bi to moglo da ima na napredak ovog suđenja. Prvo ću da saslušam gospodina Miloševića, zatim gospodina Keja (Kay) i na kraju gospodina Najsa (Nice). Gospodine Miloševiću, imate li vi neki komentar na ove moje uvodne napomene? Ukoliko želite da govorite poslednji, možete i za to da se opredelite. To je, ponekad, prednost, u izvesnom smislu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, pretpostavljam da ako nešto sad kažem, da ne isključuje mogućnost da komentarišem nešto kasnije?

SUDIJA ROBINSON: Ne čujem. Sada čujem, u redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vi ste sasvim ispravno ukazali, gospodine Robinson (Robinson), komentarišući ove brojke koje ste dali u ovom internal memorandumu s tim što ja želim da vam skrenem pažnju na neke druge aspekte tog tumačenja. U totalu, kao što ste i sami

rekli, samo je jedna trećina svedoka svedočila uživo. Mislim da je to veoma na štetu principa javnosti. Ja pretpostavljam da gospodin Najs na to može da kaže da su svi ti dokumenti dostupni javnosti, da mogu da se stave na raspolaganje, odnosno da su stavljeni na raspolaganje, da su na internetu i tako dalje, međutim jedna široka javnost ne koristi tu vrstu informacija i samo ono šta se ovde uživo kaže, šta se prenosi, može da bude, u pravom smislu, da bude izloženo uvidu javnosti. Tako da vi znate moj stav. Ja želim da svedoci koji ovde svedoče, svedoče javno. Drugo, i ova jedna trećina svedoka verovatno bi trebalo izvaditi i koliko je njih svedočilo na zatvorenim sednicama, od ovih koji su svedočili uživo i po pogodbi sa Tužilaštvom. Tako da bi taj procenat bio još manji kad bi se to imalo u vidu. Mislim da je ovo vrlo bitno principijelno pitanje i da ga ne bismo smeli jednostavno izostaviti. Što se tiče ukupnog vremena, vi ste ispravno izneli moj stav da ovo samo ilustruje koliko je meni vremena malo dato za ovo, za sve ove tri velike optužnice, za Kosovo, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Skrećem vam pažnju i na činjenicu da ja uporedo sa izvođenjem svedoka, istovremeno moram i prvi put moram da vidim svedoke i to veoma kratko, neuporedivo kraća nego što je to imao prilike gospodin Najs da čini sa svojim svedocima, gospodin Najs i njegovi saradnici. To se svodi na jedan susret, prilično kratak i potpuno neadekvatan odgovarajućim priprema. U tom smislu, dakle, ovo vreme je izuzeno tesno, u svakom pogledu i možete, naravno, očekivati da ću ja tražiti da mi vreme produžite. Što se tiče ovih računa koji su dati od strane registra, u vašem to je ovaj drugi izveštaj o korišćenju vremena, ja na nemam primedbe jer, jednostavno, pretpostavljam da su ljudi koji to računaju odgovorni i da oni odgovorno vode ovu evidenciju. Ali želim da ukažem na jedan aspekt stvari. U vašoj odluci rekli ste da u odnosu na vreme koje ja imam za glavno ispitivanje, druga strana ima 60 posto tog vremena za svoje unakrsno ispitivanje što bi značilo da ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja pokušavam da se sada ne bavimo tim konkretnim pitanjem. Ne, danas. I tužiocu je rečeno da smo mi već doneli suprotnu odluku u vezi s tim pitanjem.

Prema tome, nemojmo sada time da se bavimo. To ćemo da obradimo nekom drugom prilikom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja sam hteo samo da vam skrenem pažnju na to, ako na svakih 10 sati koje ja imam, druga strana ima šest sati, a kad uporedite ove cifre onda vidite da je ta ravnoteža poremećena, ja očekujem da minimalno šta treba da učinite to je da stavite i moje vreme u odnos na vreme koje troši druga strana, dakle da se ostane pri proporciji koja je 10 prema šest, kako ste vi sami odredili. Inače, ja nastojim da vreme koristim krajnje racionalno i da ... I kad je reč o pripremi i kad je reč ovde o ispitivanju, ono bude zaista korisno upotrebljeno da bi se saznalo šta se stvarno događalo. A imam u vidu činjenicu da su ovde iznete optužbe u kojima je sve okrenuto na glavu, odnosno u kojima se neverovatne stvari tvrde, tako da je u svakom pogledu opravdano da se saslušaju svedoci, čuju se argumenti i vidi o čemu se zapravo sve tu radilo. Tako da taj faktor vreme nije samo nekakav tehnički faktor nego svakako i faktor od suštinskog značaja za afirmisanje elementarnog principa istine. U tom pogledu ja očekujem da ćete vi imati odgovarajuće razumevanje za potrebno vreme za sav ovaj posao koji stoji predamnom. Eto, toliko.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ: Kada je reč o glavnom pitanju i dokazima i dodeljenom vremenu, ovo je, u stvari, debata o odnosu između svedočenje *viva voce* i pisanih dokaza. Tokom izvođenja dokaza Tužilaštva promenjena je jurisprudencija ovoga Suda u vezi sa upotrebom pravila 92bis i u međuvremenu se razvilo Pravilo 89(F). Ja u ime Odbrane moram da kažem da je Pravilo 92bis pogodnije za Tužilaštvo kao sredstvo izvođenja dokaza. Mislim da sasvim normalno može da se kaže da je razvitak ovog pravila u Pravilniku u koristi Tužilaštva. I ovo pravilo kao alat Odbrane se nije zapravo još sasvim razvilo u predmetima pred ovim Sudom. Iako to stoji na rasplaganju Odbrani, to nije nešto šta je, zapravo, bilo predviđeno za Odbranu.

Prema tome optuženi sada kaže da on smatra da je najbolje da se njegovi dokazi izvode putem svedočenja uživo, a ne korišćenjem tehničkih pravila koja omogućavaju uvrštavanje materijala u spis u pisanom obliku, što bi moglo da odgovara potrebama Tužilaštva. Prema tome, sad kad se bavimo ovim jednim užim pitanjem, ja smatram da bi trebalo maksimalizovati ono šta je za optuženog na raspolaganju, kako bi se na najbolji način iskoristilo njemu dodeljeno vreme.

SUDIJA BONOMI: Zar ne smatrate, gospodine Kej, da je mnogo stvari koje je Odbrana izvodila u ovom Predmetu, da su bile izuzetno pogodne za uvrštanje putem pisanih dokaza? Uzmite, na primer, svedoka koga smo upravo završili. Najveći deo onoga šta je on imao da kaže mogao je da uđe pisanim putem jer ej bilo faktografsko, i to je onda moglo da se dopuni pitanjima kojima je optuženi želeo da naglasi neke stvari, zatim je to moglo unakrsno da se ispita i mislim da je sve ukupno moglo da se za trećini, najviše polovinu vremena koje je iskorišćeno. I to je, čini mi se, ona vrsta dokaza koji su drugačiji od dokaza o kojima vi govorite. Vi želite, naravno, da kažete da se dokazi o krivičnoj odgovornosti moraju izvesti *viva voce* i ja to razumem. Isto tako razumem način na koju su se stvari razvile, ali mislim da uvek postoje dokazi koji mogu da se kategorizuju na različite načine.

ADVOKAT KEJ: Naravno, treba imati i resurse na rasplaganju koji će da prikupe pisane izjave od ljudi. Ja, isto tako, imam iskustva u vezi s time kad sam se time bavio krajem prošle godine, upravo u vezi sa incidentom u Račku (Recak), kad sam tražio izveštaj koji je mogao da se koristi bilo kao pisani iskaz ili kroz Pravilo 92bis. Ali onda su mi, recimo, rekli, platite me 300 sati.

SUDIJA BONOMI: Ja razumem šta vi kažete u vezi s tim. Međutim ja mislim da je to jedno, zapravo, akademsko pitanje zato jer ovde uopšte ne postoji volja da se započne s tim procesom. Gospodin Milošević uopšte nije zainteresovan da ide tim putem, tako da mi

sada, realno gledajući, ne znamo kakav bi bio ishod toga. U pogledu materijalnih razloga, vi ste bili u jednoj sasvim drugačijoj situaciji i to iz više razloga.

ADVOKAT KEJ: Da, ja sam samo želeo da naglasim činjenicu da je Tužilaštvo koristilo pisane metode prikupljanja dokaza, a da Odbrana tako nešto nije u stanju da uradi jer su tu pitanja resursa, pitanja vremena, ako budemo od svedoka tražili da potroši svoje vreme na jedan takav projekat. Kad je reč o nadgledanju i pripremi, to je drugačija vrsta posla nego jednostavno obavljanje razgovora sa svedokom. Tužilaštvo vrlo dobro zna da tu treba da se ima nekoliko ljudi koji će da učestvuju u tom procesu, dalje, resurse, sredstva i kad bismo, recimo, uzeli punu izjavu od 20 stranica, kao što smo imali više puta za razne svedoke Tužilaštva po Pravilu 89(F), veoma je teško za Odbranu da postigne nešto što na prvi pogled izgleda kao jako dobar način i efikasan način za uvrštavanje dokaza u spis. Postoje praktični problemi. Kad je pak reč o postojanju volje, to je nešto čime ja ne mogu da se bavim i što ostavljam Pretresnom veću na odlučivanje. To je ono šta sam ja hteo da kažem u vezi sa ovim konkretnim pitanjem.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Kej. Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, nemam mnogo toga da kažem u vezi s ovom temom. Mi, uz dužno poštovanje, tvrdimo da Pretresno veće mora apsolutno da se drži svoje prvobitne lokacije vremena i optuženog na to treba da podseti i to zbog dve stvari: prvo, mogućnost korišćenja pisanih dokaza je nešto o čemu su optuženog obavestile i Tužilaštvo i Pretresno veće već na samom početku njegovog dokaznog postupaka i u više navrata tokom njegovog izvođenja dokaza; drugo, optuženi istrajava na tome da pogrešno shvata razlog i vrednost javnog suđenja na ovom Sudu. Svrha otvorenih i javnih suđenja je da se dozvoli da javnost nadgleda rad pravosudnih organa kako bi svi videli da je ono šta pravosudni organi rade pravedno i pravično. Svrha toga nije da se ljudima pruži

zabava, a još manje da se vrši propaganda. Optuženi ovde ni malo ne okleva da kaže da se on ne obraća vama, on se obraća jednoj sasvim drugoj publici. On se uopšte ne bavi forenzičkim pitanjima ovog suđenja, on se bavi drugačijim pitanjima. On koristi medij javnog suđenja za svoju potrebu. Na primer, optuženi sasvim ispravno kaže da ja kažem da su neki materijali sasvim dostupni onima koji te materijale žele da prouče i to je istina. I u dokaznom postupku Odbrane i u celom postupku bilo je mnogo manje svedočenja iza zatvorenih vrata nego u ostalim predmetima pred ovim Sudom. Prema tome, ukoliko on bude insistirao na tome da nastavi sa svojim dokaznim postupkom na osnovu jednog pogrešno shvaćenog termina "javno suđenje", onda će samo sebe moći da krivi za činjenicu da neće moći da izvede onoliko dokaza u vremenu koje mu je dodeljeno, kao što bi, inače, mogao. Nekoliko reči o komentarima gospodina Keja o tome da Tužilaštvo i Odbrana ne mogu na isti način da se koriste Pravilima 92bis i 89(F). Tu možda ima nečega u smisli Pravila 92bis i onoga kada govorimo o dokazima o bazi zločina. To nije izraz koji mi se sviđa. Možda je bolje samo da jednostavno govorimo o krivičnim delima koja leže u osnovi. U svakom slučaju moram da kažem da njegov argument ništa ne govori o opštoj svrsi Pravila 89(F) koje može da se koristi za bilo koju vrstu dokaza, a, po našem mišljenju, trebalo bi da se koristi. Moje lično mišljenje je da bi to trebalo da bude u svim predmetima i od strane Tužilaštva i od strane Odbrane kako bi se najbolje iskoristili ograničeni resursi ovoga Tribunala. Prema tome, nema apsolutno nikakvog razloga da se optuženi ne posluži Pravilom 89(F) ili 92bis. Gospodin Kej je, naravno, u pravu kad kaže da pripremanje pisanih izjava zahteva vreme. Dve ili tri stvari o tome. Prvo, čisto kao činjenično pitanje. Sud je često puta uhvatio, možda bi bili bolje da upotrebim neutralniju reč, registrovao, da svedoci svedoče na osnovu svojih opširnih beležaka. I možda je zaključio da razgovor između svedoka i optuženog sledi jedan unapred pripremljeni format. To, naravno, nema ničeg lošeg. Međutim postoji samo jedan mali korak da se od toga prethodno pripremljenog formata dođe do jedne pravilno uzete pisane izjave koja je obično, kad je reč o izjava-

ma Tužilaštva imala najviše 10 strana otkucalih normalnim razmakom. Druga stvar: činjenica da je optuženi odličio da se sam brani ne može njemu sada da posluži da on traži pomoć od Pretresnog veća da bolje iskoristi svoje vreme. On ima svoje saradnike, ima gospodina Keja, ima gospođu Higin (Higgins) da mu pomognu. Prema tome, on ima na raspolaganju dovoljno resursa da pripremi pisane izjave za sve svedoke koje želi da pozove i da se posluži Pravilom 89(F). Naravno, to će onda Tužilaštvu da stavi daleko teže breme na pleća budući da će ona daleko briže morati da ispituje svedoke. Dakle to su dve stvari na koje sam hteo da vam skrenem pažnju. Ako se on odluči da se ne koristi Pravilom 89(F), onda je to njegov izbor i posledice za to treba on da snosi. Časni Sude, dozvolite mi da kažem još jednu stvar. To je jedna od stvari koje sam spomenuo i u mojim beleškama za ovu Statusnu konferenciju. Što jedna strana da preciznije obaveštenje drugoj strani o tome koji će dokazi da uslede, to će unakrsno ispitivanje moći i bolje da se pripremi i kraće da traje. Ne samo da će s vremena na vreme biti moguće da se naprave neke koncesije, pa ćemo onda mi, kad prvi put pročitamo jedan dokument moći već da eliminišemo neka pitanja iz našeg unakrsnog ispitivanja, nego ćemo, takođe, moći na bolji način da iskoristimo vreme za unakrsno ispitivanje. To je, naravno, posebno važno kad je reč o dokazima ekspertskog tipa iako se oni ovde dovode odeveni u ruho činjeničnih dokaza. To je opet jedan od problema koje sam spomenuo u mojim beleškama. Mislim da nemam više ništa da kažem o ovome.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Najs. Gospodine Miloševiću, da li želite ukratko da replicirate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne. Pa ne vidim ništa na šta bi trebalo da se replicira.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, u vezi beležaka koje ste nam dostavili, nisam siguran da ćemo imati vremena da se pozabavimo svim pitanjima koje ste naveli? Možda želite da istaknete nekoliko stvari?

TUŽILAC NAJS: Zahvalan sam na tome. Možda bi bilo dobro ukoliko bih ja rezimirao stav Tužilaštva na sledeći način. Naravno, mi smo svi veoma zabrinuti o tome koliko će dugo suđenje da traje, a, takođe, postoji i mogućnost da će suđenje i da se oduži. I to se ne tiče samo zaposlenih u Tužilaštvu i sredstava već postoje mnogi razlozi zbog čega bi ovo suđenje trebalo da se okonča u predviđenom roku. Imajući i to na umu i polazeći od pretpostavke da će biti dovoljno sredstava i za Tužilaštvo i za Odbranu i za dodeljene advokate da ispune sve zahteve Pretresnog veća, mi bismo tražili od vas da obavestite optuženog i sve druge da, kako bi sve teklo po planu, da ne bi trebalo da bude nikakvih pauza između kraja dokaznog postupka Odbrane, zatim replike, duplike, a, naravno, nisam spominjao svedoke koji bi svedočili po Pravilu 98, završne reči i tako dalje. U interesu svih je da se odredi određeni raspored rada i da se ovo suđenje privede kraju bez ikakvih pauza i prekida. Ja sam napravio jedan dokument koji, naravno, može da bude na raspolaganju drugim stranama kako bi sve to moglo da se izvede. Druga stvar na koju bih hteo da se osvrnem jeste da je jedini interes ovog Pretresnog veća forenzičke prirode, dakle da se dođe do jednog pravičnog rezultata. Ne radi se o tome da optuženi ima legitimni interes da mu se pruži mogućnost za većim publicitetom koji on traži. Imajući to na umu, ja sam izneo određene predloge kako bi trebalo da se radi, po fazama, kako bih pomogao Pretresnom veću, to nema nikakvu drugu svrhu i, takođe, kako bi optuženom trebalo nametnuti da se pridržava iznošenja pisanih argumenata u skladu sa Pravilom 95, tačnije Pravilom 86 i, takođe, u vezi sa završnom reči. To sve treba da se uradi kako bi optuženi znao da mora da pripremi jedan dokument u kome će da iznese argumente koji će da se bave i pravnim i činjeničnim pitanjima i to od tačke do tačke optužnice,

kako bi se pomoglo Pretresnom veću i kako bi, takođe i druga strana mogla da odgovori na to. Isto tako, pitanje da li će optuženi sam da svedoči ili da da izjavu koja nije pod zakletvom, po našem mišljenju to bi trebalo odmah sada da se reši i to iz više razloga. Prvo, optuženi je već prekršio obavezu po kojoj je trebao da već najavi da li će on da svedoči, dakle, da li će da stavi svoje ime na spisak svedoka, a, ukoliko bude dao izjavu ili svedočio bez zakletve, to će da potraje neko vreme. E sada, to vreme bi trebalo da se odbije od onih 150 dana i onda će, na taj način, Pretresno veće da bude uboljem položaju da nadgleda upotrebu vremena i kako će ono da bude upotrebljeno između tri dela optužnice. Dakle, mi pozivamo Pretresno veće da što je pre moguće reši ovaj problem kako se ne bi našlo priterano uza zid gde će optuženi da traži više vremena kako bi izveo više dokaza. I, naravno, može da se pretpostavi da je njegov cilj, u stvari, da ovo suđenje traje daleko duže nego što je do sada trajalo. Takođe bih hteo da se pozabavim paragrafom 15. 12 sati nedeljno rada je, po međunarodnim standardima, veoma kratka radna nedelja. Razlog za to je bilo zdravlje optuženog. Međutim, izgleda da je njegovo zdravlje sada odlično osim što je imao onu virusnu infekciju i, takođe, podsećamo da je zbog njegovog zdravlja i nametnut dodeljeni advokat, a mislim da sada postoje svi razlozi da Pretresno veće razmotri i razmisli o tome koliko će nedeljno sati da se radi. Pre nego što optuženi odgovori na ovo, hteo bih da iznesem stav Tužilaštva. Ukoliko optuženi može da radi pet dana nedeljno, činjenica da je on odlučio da se sam brani nije nikakav razlog da se radi manje dana nedeljno. U interesu je ovog Suda, a i javnosti da se ovaj Predmet završi i to u jednim normalnom vremenskom preiodu, a ukoliko on ne može sve vreme da bude tu, dakle pet ili četiri dana, onda treba omogućiti da se to vreme iskoristi na drugi način.

SUDIJA ROBINSON: Da, to je nešto šta sam ja spomenuo pre nekoliko nedelja i to je nešto o čemu mi i razmišljamo. Ja sam rekao da ćemo mi da zatražimo izveštaj od lekara kako bismo videli da li optuženi može da radi još jedan dan nedeljno, tri ili četiri nedelje u toku meseca. Dakle, mi o tome sada razmišljamo i uskoro ćemo da

donesemo odluku o tome.

TUŽILAC NAJS: Drago mi je to da čujem to. To mogu da kažem u ime Tužilaštva, a možda bih mogao da ukažem na još jedan tehnički problem koji će možda da proistekne iz faza replike i duplike, a to je nešto što me brine. Ja sam se već osvrnuo na to, a to je da ne bi trebalo da bude odlaganja odnosno pauze između jedne i druge pauze već bi to trebalo sve da teče. Ja lično bih najviše voleo da mogu da kažem da nema potrebe da se izvode dokazi tokom faze replike i da ću jednostavno da pređem na završnu reč. Međutim, očigledno je da ja neću moći da izgovorim tu rečenicu imajući to na umu, a, takođe, imajući na umu i obavezu optuženog da izvodi dokaze po segmentima optužnice, ja bih pozvao Pretresno veće da ohrabri optuženog da s vremena na vreme podnese određene podneske u vezi sa svedocima koji će da budu pozvani tokom replike odnosno duplike i to tokom svakog segmenta optužnice kako bi mogla da se donese neka privremena odluka i kako bi svi mogli da se pripremimo i kako ne bi mogli da se iznose argumenti da je potrebno određeno vreme za pripremu nakon završetka dokaznog postupka i replike i duplike, kada se bude donela konačna odluka o tome.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Najs.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, da li vi želite nešto da dodate?

ADVOKAT KEJ: Da, u vezi sa nekoliko stvari. Hteo bih da obavestim Pretresno veće u vezi sa tačkom 7 beležaka Tužilaštva da ... Tu se navodi da dodeljeni advokati ne treba da se osvrću na činjenice u završnim rečima, a mi smatramo da bi to bilo potpuno nepravično ukoliko bi se ovakav predlog prihvatio. Mi trenutno radimo na odgovoru koji bismo uputili Tužilaštvu u vezi sa tabelom i, takođe, smatramo da treba da se doda još jednu kolona kako bismo odgovorili

rili na njihove komentare koje su oni tu izneli, u vezi s dokaznim predmetima. Mislimo da će to da bude Pretresnom veću od velike koristi kada budete pregledali tu tabelu. Ovo nije kritika gospodina Najsa, jednostavno radi se o tome da postoje veliki delovi teksta koji se ponavljaju tokom čitave tabele i koji se odnose na tačke optužnice, ali i na navode koji, u stvari, nemaju nikakvu relevantnost, odnosno nisu relevantni za dokaze koji su izvedeni. Mislimo da bi Pretresno veće možda došlo do nekih pogrešnih zaključaka ukoliko bi sledilo argumente Tužilaštva i ukoliko druga strana ne bi iznela suprotne argumente. Što se tiče pravnih pitanja, mi ćemo, naravno, da podnesemo završni podnesak vezano za pravna pitanja, tako da ćemo da se osvrnemo i na činjenice koje se nalaze u toj tabeli, tako da, što se tiče ovog pravnog podneska, to će da bude potpuno druga stvar. U poslednja dva meseca smo pokušali da pronađemo koji će da bude najbolji način da se pozabavimo svim tim pitanjima i na kraju smo zaključili da će ovo da bude najbolji, nakon što smo probali nekoliko stvari, a to smo i ranije činili budući da smo shvatili da treba dosta vremena, kako bi se videlo koji je najbolji format. Mislimo da će to da bude od značaja za Pretresno veće, bez obzira da li će optuženi u pisanom obliku da iznese svoje argumente ili usmeno da se obrati Pretresnom veću, bilo o pravnim bilo o činjeničnim pitanjima.

SUDIJA ROBINSON: Da, to je i stav Tužilaštva i ja sam čak mislio da treba da izdamo jedan nalog kako bi dodeljeni advokati pripremili jedan takav podnesak i, naravno, podnesak od dodeljenih advokata o pravnim pitanjima bi bio od velike koristi. Naravno da to može da se odvoji od činjenica, dakle, od izvedenih dokaza.

ADVOKAT KEJ: Da.

SUDIJA ROBINSON: I ja se nadam da kako suđenje bude dalje teklo, da će dodeljeni advokati beležiti važna pitanja, neka sam ja već naglasio, a koja su u interesu optuženog. Dakle, da to naglase u svom podnesku. To su pitanja koja će možda da promaknu optuženom, jer dodeljeni advokati, na osnovu iskustva, možda imaju bolje oko za takve detalje. U svakom slučaju, mi očekujemo da

dodeljeni advokati podnesu pravni podnesak.

ADVOKAT KEJ: Kao što sam rekao, mi smo počeli na tome da radimo u decembru mesecu. Trebalo je dosta vremena da osmislimo najbolji format budući da se radi o velikom materijalu. Prvo smo krenuli narativno i videli da to ne funkcioniše, a onda smo se, u stvari, vratili na tablicu i mislimo da će to da bude format dokumenta koji ćemo na kraju da dostavimo Pretresnom veću. Koliko će vremena da protekne između završetka izvođenja dokaza i konačnih podnesaka, to je nešto drugo. Postojeći dokazi koji će da se izvode tokom faze pobijanja ... Onda ćemo da imamo vremenski period i u skladu sa tim i realniji pristup. Mi ćemo da uključimo u to i podatke o tome kako, na primer, dokazi Odbrane stoje u odnosu na razne svedoke Tužilaštva, tako da Pretresno veće ima tačnu mapu na šta se odnose svedočenja svedoka, tačnije pitanja koja pokreću svedoci u vezi sa određenim tačkama optužnice. Ja ne znam da li vi želite da dodeljeni advokati dostave i još neke dodatne dokaze nezavisno od optuženog. Mi smo o tome međusobno razgovarali, međutim nismo još uvek ništa izneli pred Pretresno veće. To je nešto o čemu mi razmišljamo, ali još uvek ne znamo koji će da bude obim dokaza Odbrane, ali mi smo razmišljali o tome da, recimo, koristimo Pravilo 92bis, zatim da koristimo transkripte sa drugih suđenja pred ovim Pretresnim većem ako to bude, recimo, od koristi za veštake Odbrane. Mi smo, na primer, takođe u decembru mesecu počeli da pregledamo veštačenje u drugim predmetima i da vidimo da li bi možda Odbrana mogla nešto nezavisno od toga da prezentira, kako bismo, naravno, mogli da pomognemo optuženom.

SUDIJA ROBINSON: Možda biste mogli da dostavite jedan podnesak u vezi sa tim?

ADVOKAT KEJ: Da, naravno, ukoliko to bude bilo od koristi. To je još jedno od pitanja o kojima razmišljamo kako napredujemo i kako se izvode dokazi u Predmetu.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Kej, da li možete da nam pomognete

u vezi sa tačkom 12?

ADVOKAT KEJ: Da. Jedan od saradnika optuženog, profesor Rakić, se bavi ovim pitanjem. On nije bio ovde od kraja prošle godine. Ja sam načinio jedan nacrt u vezi sa Amerikancima i moguće je da će nešto da se dostavi sledeće nedelje američkoj ambasadi, a možda čak i lično samim svedocima, to se odnosi na Olbrajt (Madeleine Albright) i Klintona (Bill Clinton). Što se tiče svedoka iz Velike Britanije (Great Britain), ja sam se juče sastao sa prvim savetnikom kako bi se uspostavili kontakti u vezi sa tim i to je nešto čime sam se ja bavio.

SUDIJA ROBINSON: Naravno, to bi trebalo da se reši što je pre moguće, jer ne želimo da se nađamo u situaciji da se nedelju dana pre isteka vremena predviđenog za dokazni postupak Odbrane, podnese zahtev za ove svedoke.

ADVOKAT KEJ: Pa ja pokušavam da budem uključen što je moguće više sa tačkom 12 i da me konsultuju u vezi s tim. Ja sam krajem prošle godine počeo da radim na tome i kao rezultat svega toga, ja sam, u stvari, pre nekoliko nedelja odlučio da se sam pozabavim time, da izvršim određenu vrstu istrage i da nekako prikupim sve one informacije koje sam dobio od pravnog savetnika Sjedinjenih Američkih Država (United States of America), gospodina Keja koga sam sreo krajem prošle godine. Dakle to je u vezi sa ove dve zemlje, nešto šta je zaključeno u protekle tri ili četiri nedelje. A u narednih nekoliko nedelja pozabavićemo se potencijalnim svedocima iz Nemačke (Germany) i Francuske (France). Tu mogu da budu i neki predstavnici Ujedinjenih nacija (United Nations), i na tome radimo. Dakle, ništa nije ostavljeno za kraj.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa evo, gospodine Robinson, prvo u vezi sa ovim šta je sada govorio gospodin Kej, odnosno pitanje koje ste

postavili, ja želim da vas podsetim da sam u februaru mesecu prošle godine, preko oficira za vezu dao listu ovih svedoka. To je "List of hostile witnesses" (Spisak neprijateljskih svedoka), kako sam je ja naslovio tada, počev od Klintona pa do ostalih. Znači već ima 13 meseci. Malo posle toga, oficir za vezu je uputila ta pisma ambasadama, ti odgovori i rezultati još ne postoje, ja sam vam na to skrenuo pažnju još pre nekoliko meseci, prema tome, ni u kom pogledu nikakvo zakašnjenje vezano za to ne može se vezivati za neku moju aktivnost. Ona je blagovremena, ona je pre nego što je i počeo ovaj deo mog poluvremena, dakle molim da to imate u vidu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ne mogu da dozvolim da dajete takve komentare, a da na odgovorim u ime Pretresnog veća. Tačno je da ste vi pokrenuli to pitanje nekoliko puta, ali svaki put kada ste vi to pokrenuli, vama je bilo rečeno da ne koristite proceduru koju treba da koristite i poslednji put kada ste to pokrenuli, ja sam rekao da ukoliko vi nastavite da pokrećete to pitanje bez sleđenja određenog postupka, da ću ja da odbacim vaš zahtev i to sam uradio usmeno, a da to ne ide na štetu vašeg prava da ponovo podnesete jedan zahtev, ali na jedan prikladan način i kojim ispunjavate sve uslove. I gospodin Kej može da vam pomogne u vezi sa tim i Pretresno veće očekuje da se podnese zahtev kakav treba da se podnese. Ukoliko se podnese takav zahtev, naravno, Pretresno veće će to da razmotri bez obzira o kojoj osobi se radi i ukoliko su svi uslovi ispunjeni, Pretresno veće će da izda *subpoena* u vezi sa tom osobom. Budući da vi sada imate pomoć, mi očekujemo da će zahtev uskoro da bude podnet. Možete da nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, koliko se sećam, upravo tada kada sam o tome prošli put govorio, to je bilo pre nekoliko meseci, čuo sam da je gospodin Kej ovde vas obavestio da on na tome radi. A sada u vezi sa ovim šta je gospodin Najš sugerirao. Mislim da su njegove sugestije krajnje nekorektne. On predlaže da se radi bez ikakvih pauza, on tvrdi, zapisao sam ovde, "da je cilj ovog optuženog da ovo što duže traje". Ja ne znam da li se na

osnovu zdravog razuma može izvesti takav zaključak da je nekome cilj da nešto što duže traje. Meni je cilj da se iznese istina, za to je potrebno odgovarajuće vreme, a to uopšte nije ista stvar sa nekakvim ciljem da nešto što duže traje. To je potpuna besmislica. I konačno, u vezi sa ovim predlogom gospodina Najsa da se poveća broj dana ovde, na preko tri dana nedeljno, ja vas podsećam da ste vi taj predlog usvojili na bazi zahteva lekara pre par godina i da ste, zbog nepoštovanja tog stava, mene doveli u situaciju da imam pogoršane zdravstvene probleme koji su onda bili dužeg trajanja nego što bi to bilo normalno za očekivati, tako da ako je tvrdnja gospodina Najsa, pošto se meni ovde radi o hroničnim kardiovaskularnim problemima, zdravstveno stanje u toku ove godine dana popravilo, onda bi verovatno trebalo reklamirati ove ovde uslove kao nekakvo lečilište za popravljavanje ovakvog zdravstvenog stanja. Ako pročitate ono šta su lekari napisali o mom zdravstvenom stanju, što nije uopšte bilo ništa eksczesno, nego trajna kvalifikacija, onda vam je sasvim jasno da tu nije moglo da dođe ni do kakvog popravljaja, nego samo eventualno do stagnacije, na onome na čemu je određeno da se radi tri dana. Inače, ja naprotiv imam suprotan zahtev, da se prave neke pauze, jer u protivnom apsolutno nećete da mi pružite nikakvu mogućnost da se odmorim, ni u kom pogledu. Ja i danas u ovim uslovima mogu da izađem na vazduh samo subotom i nedeljom. Jer objektivno u toku nedelje meni ostaju samo ova dva dana da razgovoram sa svedocima, ova dva dana koja se ne rade, subotom i nedeljom mogu da izađem na vazduh. Prema tome, uslovi su krajnje nepovoljni i zbog toga smatram i tvrdim da je ovakvo zalaganje gospodina Najsa zlonamerno. I još sam samo jednu stvar hteo da kažem. Ja, inače, nameravam da sa spiska onih neprijateljskih svedoka, još ću razmisliti, ali ću obavestiti da skinem bivšeg ministra odbrane Nemačke Rudolfa Šarpinga (Rudolf Scharping), jer je on u međuvremenu dao izjavu da je bio manipulisan. Pa je, prema tome, nepotrebno da ustanovljavamo ko ga je manipulisao jer to treba da ustanovljavaju oni prema kojima on treba da odgovara, odnosno koji treba da odgovaraju zašto su ga manipulisali, tako da ću njega verovatno skinuti sa spiska, pa ću utoliko dati svoj

doprinos smanjenju tog spiska.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Dozvolite mi da kažem par stvari. Prvo, nešto u vezi sa onim šta je rekao moj uvaženi kolega gospodin Kej, o našoj tablici i našim činjeničnim navodima. Prvo, kao što se Pretresno veće možda seća, mi sada prepravljamo format naše tablice kako bi ona odgovarala standardnom kompjuterskom sistemu koje koristi Tužilaštvo. Možda ćemo u jednom trenutku moći da ponudimo Pretresnom veću, optuženom i, naravno, gospodinu Keju i konkretna uputstva kako taj sistem može da se koristi ako on zaista zaživi, kako bi oni iz njega mogli da vade dokaze koji im trebaju. Naravno, meni bi bilo jako drago ako bih ja od gospodina Keja ili gospođe Higinis dobio bilo kakve korekcije ili opsrevacije koje oni žele da iznesu na taj dokument, a pre nego što ga mi podnesemo Pretresnom veću. Naravno nema nikakve potrebe da se Pretresno veće opterećuje sa problemima koji možda neće da budu od velikog značaja za konačno prosuđivanje, ali će sigurno da budu veoma iritantni. I nadam se da će to gospodin Kej i gospođa Higinis i da urade. Vratimo se sada na detalje. Ono šta sam ja rekao o tome da li bi dodeljeni branioci trebalo da iznose činjenične argumente je stvar principa. Jednom kad se neko odluči da sam iznosi svoju odbranu i sam se nađe za upravljačem svog postupka, kao što se to desilo ovde na zahtev samog optuženog, onda su činjenični navodi koje on iznosi njegovi navodi i onda nije pravo da se iznesu dva seta činjeničnih argumenata. Naprotiv, možda to čak i nije ono šta on želi. Mi smo ovde u nekoliko navrata bili svedoci toga da su se njegovi navodi razlikovali od navoda gospodina Keja. Prema tome, ja i dalje stojim čvrsto na stavu Tužilaštva da nema ni potrebe niti je poželjno da se činjenični navodi iznose dva puta, da ih iznose i optuženi i gospodin Kej, i to nezavisno. Naravno, ako gospodin Kej pripremi činjenične argumente bez obzira da li to bude napravljeno po našem kompjuterskom sistemu ili ne i onda optuženi kaže "u redu, ja želim da se to iznese kao moji argumenti", onda je to u redu i to

onda treba da uđe u spis. Ali ukoliko budu postojali, da tako kaŹem, neki samostojeći činjenični navodi odođenog branioca koji su različiti od činjeničnih navoda optuŹenog, onda će Pretresno veće da se nađe u situaciji u kojoj neće moći lako odlučiti na čije navode da odgovori. Fundamentalno je to da osoba koja odluči da vodi svoj predmet treba da bude obavezana posledicama te svoje odluke, barem kad je reč o činjeničnim argumentima. Kad je reč o međunarodnim svedocima nije mi sasvim jasno šta nam je to sada rečeno. Da li branioc i optuŹeni rade zajedno i sarađuju ili rade zasebno? Tvrdnja optuŹenog da je on poslao pisma u kojima s traŹi da svedoci dođu da svedoče i da je poslao takva pisma u najmanje dve ambasade, je nešto na šta ću možda još da se vratim, ali sada mogu da kaŹem da nisam u stanju da znam da li je to tačno ili ne. Sigurno je to da je optuŹenom u mnogo navrata skrenuta paŹnja na to da treba da nastavi sa tim postupkom traŹenja svedoka zato Źto, kao Źto sam već rekao, vladama koje će procesuirati te zahteve obično treba više vremena nego Źto je njemu ostalo do kraja njegovog dokaznog postupka. I konačno, ukoliko optuŹeni sam ili putem gospodina Keja i gospođe Higinis bude Źeleo da pozove međunarodne svedoke ove ili one vrste, ja ću onda od Suda da traŹim da to uzme u obzir kad bude kontrolisao vreme koje on namerava da potroši u vezi sa naša tri segmenta optuŹnice, jer takvim će svedocima možda trebati dosta vremena za svedočenje i činjenica da ih je on prekasno pozvao ne bi trebala na kraju da ima ishod u tome da Pretresno veće bude prisiljeno da produŹi već razuman period vremena koje je dodelilo optuŹenom za njegov dokazni postupak.

SUDIJA ROBINSON: Ja sam to spomenuo i rekao da bi bilo nerazumno da se takav zahtev pošalje Pretresnom veću nedelju ili dve pre završetka dodeljenog vremena za dokazni postupak Odbrane. Pretresno veće neće to da prihvati kao osnovu za produženje vremena za Odbranu.

TUŹILAC NAJS: Drago mi je da to čujem. Nemam više ništa da kaŹem.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Naravno Pretrsko veće će sve ovo da razmotri i ukoliko bude smatralo da je to prikladno, izdaće odgovarajući nalog. Možda bi bilo korisno da se osvrnemo na par stvari? Ako bismo želeli da produžimo radnu nedelju sa tri na četiri radna dana, to nikako ne bismo učinili bez saveta lekara, jer, prvo, mi zasedamo tri dana nedeljno kao rezultat saveta lekara i taj režim ne bismo promenili bez njihovih stavova o tome. Ali gospodine Kej, gospodine Najs i gospodine Miloševiću, Pretrsko veće je primetilo da mi danas zasedamo od 8.00 do 9.35, onda od 10.05 do 11.40, 12.10 do 13.45. Možda bismo mogli alternativno da razmotrimo takav period zasedanja? To bi nam dalo, otprilike, tri ili dva i po sata više nedeljno.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, to neće da utiče na radno vreme mnogih od nas ovde. Prema tome, mi s tim sigurno možemo da se nosimo, iako znam da će moji resursi da budu time vema opterećeni. Ali kao što sam već objasnio, ukoliko Pretrsko veće postavi zahteve, odnosno uslove, onda je na optuženom, Tužilaštvu i dodeljenom braniocu da pronađu resurse kako bismo te uslove ispunili.

SUDIJA ROBINSON: To je nešto šta bismo mogli da razmotrimo, a da pri tom ne tražimo nužno savete lekara. Ako budemo zasedali jedan dan više u nedelji, za to bi nam sigurno trebali saveti lekara. Gospodine Kej?

ADVOKAT KEJ: Mi smo tu i ovako i onako u 8.00, tako da to za nas sigurno nije problem.

SUDIJA ROBINSON: To je tek jedna ideja koja nam je upravo pala na pamet. Naravno postoje mnoge posledice koje bi trebalo da razmotrimo, administrativne posledice, posledice po drugo osoblje.

ADVOKAT KEJ: Ponekad vam i pola sata pauze tokom radnog vremena daje više vremena od 20 minuta. Mislim tu da se neke stvari

osnovne pripreme, čitanje dokumenata, kopiranje dokumenata može izvršiti u tom vremenu i to je onda od velike pomoći.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, to vam je taj četvrti dan onda, koji dodajete, samo na drugi način.

SUDIJA ROBINSON: Ne, to ne bi ispalo ceo dan. To je samo dva i po do tri sata više, a naš je radni dan četiri sata efektivnog zasedanja. Gospodine Miloševiću, ima jedna stvar na koju želim da vam skrenem pažnju. Gospodin Najs je postavio pitanje da li ćete vi da svedočite ili da dostavite Sudu vašu izjavu pod zakletvom. To smo mi već spomenuli u našem omnibus nalogu od 17. juna i rekli smo da optuženi mora da nagovesti da li namerava da svedoči, kada to namerava da učini i koliko dugo će njegovo svedočenje da traje, prema njegovoj proceni. Mi nismo odredili rok unutar kog vi morate tako nešto da nagovestite, ali vam ja sada postavljam to pitanje. Da li vi nameravate da svedočite sami i kada i koliko dugo će, po vašoj proceni, to da traje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne.

SUDIJA ROBINSON: Mislite da kažete da ne nameravate da svedočite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Naravno.

SUDIJA ROBINSON: Da li to znači da ćete vi da dostavite izjavu koja nije pod zakletvom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam već dao dve izjave i podneo uvodno izlaganje, a neću da svedočim zato što bih morao da podnosim zakletvu pred institucijom koju smatram nelegalnom.

SUDIJA ROBINSON: Ali niste odgovorili na moje pitanje. Da li ćete

ipak da nam dostavite pisanu izjavu koja se ne daje pod zakletvom, da li to onda znači da vi nećete nikakvu izjavu da date?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam dao, rekao sam, dve izjave do sad ovde i podneo uvodno izlaganje, a imam pravo, koliko sam razumeo i na završnu reč.

SUDIJA ROBINSON: Da, naravno, imate pravo na završnu reč.

(Pretno veće se savetuje)

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako mi dozvolite, ja ovo šta je optuženi rekao ne tretiram kao odgovor na veoma jasno pitanje. To me navodi da ovo povežem sa nekim drugim stvarima koje sam stavio na moj dnevni red za danas. Ja sam, naime, rekao da bi u vreme završne reči najefikasniji bio dijalog između Pretnog veća i strana...

SUDIJA BONOMI: Mislio sam da smo to već prošli.

TUŽILAC NAJS: Znam, znam, ali ono šta sam sugerisao je da strane budu u obavezi da odgovore na ta pitanja. Ja sad to vraćam na činjenicu da je Pretresno veće optuženom postavilo jedno veoma direktno pitanje, a on zapravo na njega nije odgovorio. Pozivam Pretresno veće da ga pozove da na to odgovori, zato što to utiče na ceo vremenski raspored ovoga suđenja. Ja mislim da bi on u jednom trenutku trebalo da uđe u dijalog sa Pretresnim većem.

SUDIJA BONOMI: Na koje to pitanje nije odgovoreno?

TUŽILAC NAJS: Mislim da nije odgovorio na pitanje da li će da dostavi izjavu koja neće da bude pod zakletvom.

SUDIJA BONOMI: On je sasvim jasno rekao da neće da svedoči i da neće da da nikakvu drugu izjavu osim završne reči.

SUDIJA ROBINSON: Tako sam i ja to razumeo.

TUŽILAC NAJS: Tako ste vi razumeli.

SUDIJA BONOMI: Naravno, završna reč će možda da dovede do toga da će Sud da odluči da zatraži dodatne argumente i informacije od strana i onda će u tom trenutku on morati da odluči da li će u tome da učestvuje i na koji način.

TUŽILAC NAJS: Ako će njegova završna reč da bude u skladu sa Pravilom 86, onda nemam više ništa da kažem.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Miloševiću, postoje dve stvari na koje želim da vam skrenem pažnju: gruba kalkulacija nam kaže da ste do danas prošli kroz otprilike trećinu vaših 150 dana. Do sada je proteklo, otprilike, 50 dana. Naravno to je samo gruba procena zasnovana na našim prethodnim proračunima. Možete li da nam kažete koliko ste vi sada udaljeni od kraja izvođenje dokaza za kosovski segment optužnice?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo da se oko jedne stvari razjasnimo. Gospodine Bonomi (Bonomy), upravo gledajući ovaj vaš papir koji sam dobio za svrhe ove Statusne konferencije, ja na njemu vidim da sam, dosada, iskoristi nešto manje od jedne četvrtine. Naime ovde piše 88, 360, to je nešto manje od jedne četvrtine svog vremena. Ja sam upravo ukazao kada je gospodin Robinson rekao da će to, da to nije sad predmet rasprave, na vašu odluku da odnos bude, pošto ste rekli u odluci da će druga strana imati pravo da korisi 60 posto od mog vremena, znači na svakih mojih 10 sati, šest sati i obrnuto. Na svakih šest sati koje koristi gospodin Najs, 10 sati koje koristim ja. Kao što vidite, po sadašnjem računu, ne ulazeći u vaše prethodno dato vreme pošto je, unakrsno ispitivanje Tužilaštva, piše 58 časova, 53 minuta i tako dalje, da kažemo 60 časova, ja bih u odnosu na nji-

hove časove već morao da imam 100 časova, a ne 88, jer je to 10:6, proporcija koju ste vi dali. I u tom pogledu pretpostavljam da ćete izvršiti odgovarajuće korekcije, bar služeći se elementarnom aritmetikom. A ja želim i sada da kažem da ne bi se smatralo da sam preko toga prešao da ja tražim više vremena, jer je nesumnjivo da je potrebno više vremena da bi se saslušali relevantni svedoci za ove optužbe koje su ovde navedene. I to je u interesu pravde. I pravičnosti, a ne u interesu trošenja vremena i trajanja ovoga šta kaže gospodin Najs da imam interes da traje što duže. Verujte, uopšte ne uživam u druženju sa gospodinom Najsom.

SUDIJA BONOMI: Pitam se da li biste sad mogli da odgovorite na pitanje koje sam vam postavio, a pitanje je bilo da li možete da nam kažete koliko vam još vremena treba do završetka vaših dokaza za kosovski segment optužnice. Drugim rečima, koliko vam još sati treba za kosovski segment optužnice?

SUDIJA KVON: A dozvolite i meni da dodam još jedno: statistika za vreme koje ste potrošili je statistika koja je završena sa 10. martom, tako da ja mislim da ste vi do sada već prošli trećinu. Nisam siguran u tačne brojeke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Potpuno uvažavam, gospodine Kvon, to, to šta sada govorite, ali jednostavno služim se statistikom koja mi je raspoloživa. Ne želim da pravim nikakve konstrukcije i sam pravim neke račune. Služiću se statistikom koja mi je raspoloživa, a imam u vidu da ima neki vremenski period između vremena kad se daje statistika i vremena kad mi raspravljamo, ali za raspravu je dovoljno koristiti se raspoloživom statistikom. Ja ne mogu tačno, gospodine Bonomi, da vam odgovorim na vaše pitanje koliko mi još vremena treba za Kosovo. Mogu samo da vam kažem da sam ja, planirajući raspored vremena, računao da ću za Kosovo potrošiti nešto više od jedne trećine vremena. Nešto više, ali ne polovinu vremena koje mi je na raspolaganju.

SUDIJA BONOMI: Hvala. Druga stvar je sledeća. Tiče se tačke 14 u dokumentu koji je dostavilo Tužilaštvo. Mi smo svesni toga da vi imate pravo da izvodite vašu odbranu na način za koji smatrate da je prikladan. Mi smo isto tako svesni činjenice da priprema detaljnih sažetaka po Pravilu 65ter bi za vas bila veliko breme u fazi postupka pre početka izvođenja dokaza Odbrane. Međutim vi ste nedavno pali u tendenciju da proizvodite veoma kratke liste svedoka. Ja se na to ne žalim. To meni ne stvara nikakve problema, to stvara izvesne probleme tužiocu. Ipak, primetio sam da biste vi ipak možda mogli da pripremite bolje sažetke iskaza koje nameravate da dobijete od vaših svedoka u tim malim popisima koje nam dajete svake nedelje. Na primer, prilično je beskorisno da nam kažete da će svedok da svedoči o ličnim saznanjima o događajima na Kosovu. Nama bi bilo od mnogo veće pomoći kad bismo znali o čemu će on tačno da svedoči. Ja sam gotovo siguran da bi to pomoglo i prezentaciji vaše odbrane kad biste vi unapred identifikovali ta pitanja. Sasvim sam siguran da bismo i mi mogli da budemo od veće pomoći kad bismo tada mogli pažnju svedoka da usmerimo na pitanja koja su zaista relevantna u ovom Predmetu, kad bismo imali bolje sažeteke unapred. Postoji li mogućnost da malo proširite te sažetke na način koji bi bio od pomoći i Pretresnom veću i vašoj prezentaciji dokaza?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Bonomi, svakako postoji. Svakako postoji. I ja zaista nemam nijedan razlog osim vremena da to ne bude prošireno, ali potrudicu se da nešto potpunije ... Ja sam video ovo, ovo je prilično siromašan opis i vi potpuno imate pravo kada kažete, nedovoljno je kad se kaže svedoči o svojim saznanjima u vezi sa stanjem na Kosovu. To vam ne govori mnogo, ali ja ću nastojati da to bude bolje, odnosno malo šire postavljeno.

SUDIJA BONOMI: Izvinjavam se, propustio sam još jednu stvar, nisam se toga setio na početku. Tačka 13, iz upravo istih razloga i u vašem je i u našem interesu. Sa stanovišta pravilne procene dokaza, bilo bi dobro kad biste vi sada mogli da identifikujete, ne mislim sada ovog minuta, nego, recimo u narednih nekoliko dana, kada

biste, dakle, mogli da kažete koji će vaši svedoci da budu veštaci, koji mogu da se klasifikuju na taj način i to za preostali ostatak suđenja, kako bismo onda mi organizovali pripremu pravljenja izveštaja tih eksperata, a koje će onda Tužilaštvo da razmotri. Možete li da nam date neku indikaciju o tome koje ćete veštake najverovatnije da pozovete. Ne morate time konačno da se obavezujete, nego tek da nam kažete koga ćete najverovatnije da pozovete do kraja suđenja, jer mi bismo onda mogli da napravimo program za pripremu eventualno potrebnih izveštaja takvih svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Učiniću to preko oficira za vezu.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A što se tiče ovih sažetaka na koje ste ukazali, imajte u vidu da je Pretresno veće prekinulo sa radom kad je zaključilo, kad je druga strana izjavila da je završila u vreme kad sam ja bio u krevetu, a da je meni bilo dato šest nedelja da dam listu svedoka i listu dokaznih predmeta i zbog toga su napravljeni ovako kratki sažeci. Pretpostavljam da sad postoje uslovi da sažeci budu korisniji za vas, za ove liste svedoka kako oni idu dalje.

SUDIJA BONOMI: Nadam se da sam vam dovoljno jasno rekao da ja shvatam da ima dobrih razloga zbog kojih su na početku vaši sažeci bili u formi u kojoj su bili i ja sam vam zahvalan da ćete da preduzmete napore da popravite situaciju.

SUDIJA ROBINSON: Mislim da smo završili sa Statusnom konferencijom. Sada ćemo da idemo na pauzu od 30 minuta i da nastavimo sa suđenjem u 10.00. Rasprava je završena.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, pokušavam da se setim da li ste govorili o ovom pitanju.

ADVOKAT KEJ: Da, kada je gospodin Najs završio, hteo sam da repliram. Neću da uzmem puno vremena, budući da sam glavne argumente izneo juče. U vezi sa komentarima sudije Bonomija o pravičnosti, dakle o pravičnosti u odnosu na ovog svedoka s obzirom na komentare koje je izneo uveženi sudija, hteo bih da kažem da smo pročitali transkript suđenja u kome je Jašović svedočio, dakle govorim o suđenju u *Predmetu Ljima* i jasno je da ga je Tužilaštvo pozvalo kao svedoka koji govori istinu. Oni nisu osporavali njegovu verziju događaja i oni su ga predložili Sudu kao svedoka na koga Pretresno veće može da se osloni. E sad, unutar ove sudnice namera je Tužilaštva da ne zauzme isti stav prema tom istom svedoku, međutim Tužilaštvo je jedan jedinstveni organ, zato se i zove "Tužilaštvo" i, po mom mišljenju, nepravično je u odnosu na optuženog. Tu kad govorim o pravičnosti, mislim na pravičnost iz Statuta (Statute), na članove Statuta i Pravilnika (Rules of Procedure and Evidence). Dakle Tužilaštvo je pozvalo određenog svedoka, a onda kada optuženi želi da pozove tog istog svedoka, a tome se Tužilaštvo usprotivi, to je nepravično u odnosu na optuženog, jer, recimo, imamo slučaj kada je gospodin Sakson (Saxon) preko vikenda kontaktirao tri svedoka i uzeo izjave u kojima su oni izveli tvrdnje o falsifikovanju i o represiji u odnosu na tog svedoka, jednostavno je uzeta reč tih svedoka zdravo za gotovo, nije bilo nikakve dalje istrage Tužilaštva u vezi sa tim. A nama je svima jasno da osoba koja je rekla da je njegov potpis falsifikovan, da to nije on potpisao, a na prvi pogled je izgledalo kao da se radi o istom rukopisu, dakle to možda nije bila istinita tvrdnja. Međutim, gospodin Najs i Tužilaštvo uopšte nisu dalje to istražili. Oni su, jednostavno, rekli gospodin Milošević želi da pozove ovog svedoka po tim osnovama. Mi se protivimo tome i mi jednostavno nismo spremni da prihvatimo bilo šta što on želi, a bez udublivanja u to ili recimo da razgovaramo s gospodinom Jašovićem u vezi s tim.

SUDIJA ROBINSON: Da li su pitanja o kojima je svedok Jašović sve-

dočio u Predmetu Ljimaj ista pitanja o kojima bi svEDOČIO ovde u ovom Predmetu?

ADVOKAT KEJ: Pa da. Budući da se radi o njegovim saznanjima o osobama koju su bili pripadnici OVK i o njegovom poslu policijskog inspektora, dakle o njegovim istragama na području Orahovca (Rahovec) i Štimlja (Shtime). Dakle radi se o njegovom poslu policajca i zbog toga se poziva.

SUDIJA BONOMI: Mislim da nije bilo u pitanju pitanje pravičnosti. Ja sam pitao da li je prikladno da se tako nešto uradi, a to znači da ukoliko se uopšte radi o spornom pitanju, da se ne radi nužno o pitanju prihvatljivosti, jer možda postoje razlozi zbog kojih takvi dokazi treba da se prezentiraju. Ja i dalje smatram da Tužilaštvo u jednom trenutku mora da zauzme određeni stav, možda ne sada, možda kasnije, možda kada taj svedok završi sa svojim svEDOČENJEM u oba predmeta, pa onda da odluči, jer ne može i jedno i drugo. Recimo, vi možete da zamislite situaciju u jednoj nacionalnoj jurisdikciji kada imamo recimo policajca koji se ozbiljno tereti, recimo u vezi sa istinitošću i ako tužilac, recimo, tog istog čoveka u nekom drugom suđenju predstavi kao čoveka koji govori istinu, ja jednostavno ne mogu da zamislim takvu situaciju. Sad ne znam, možda bi to trebalo dodatno da se ispita, pa onda da se donese odluka.

ADVOKAT KEJ: Pa ja sam zapamtio da ste upotreбили reč "prikladno" pa sam onda mislio kako to sada da primenimo, budući da nema nikakvih direktiva iz Pravilnika i Statuta, pa sam zbog toga i onda upotrebio reč "pravičnost". E sad, ja znam ... Recimo u nacionalnim sistemima jeste bilo takvih slučajeva, pa je onda preinačena odluka, konačna odluka. Međutim Tužilaštvo je u ovom slučaju spremno da jednostavno iznosi određene tvrdnje, a bez sprovođenja dodatne istrage. Imali smo, na primer, onaj potpis na izjavi. Čak je bilo spomenuto da se pozove svedok koji bi veštačio o rukopisu. Međutim, ništa od svega toga nije urađeno. A svedok Jašović je bio pozvan kao svedok koji će svEDOČITI istinito u drugom suđenju. A

sada bih samo hteo da kažem ... Odnosno ne bih dalje ponavljao ono šta sam juče rekao.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Kej.

TUŽILAC NAJS: Ne znam da li će optuženi da doda nešto, ali ja bih hteo da pojasnim nešto, mada je možda bolje da to učinim pošto čujemo optuženog.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, bez ulaženja u sve ove proceduralne stvari, ja želim da vas podsetim na nešto šta je, nesumnjivo, očigledno. Kada je u pitanju ovaj svedok, vi ste imali prilike da se upoznate sa mnogim činjenicama o terorističkoj aktivnosti u 1998. godini i 1999. godini. Na kraju krajeva, o toj terorističkoj aktivnosti, o ubijanju ljudi iz zasede, kidnapovanju i Srba i Albanaca, ubijanju policajaca, vojnika i Srba i Albanaca i tako dalje, ovde je mnogo činjenica izneto. E sad vidite o čemu se, o kome se ovde radi. Dakle Jašović je policijski inspektor koji je, prema ovim predmetima koje sam stavio u ovaj bajnder dokaznih predmeta koji želim da uvedem s njim, prikupljao činjenice, dakle u vreme kada je društvo suočeno sa terorističkim aktivnostima na Kosovu i Metohiji, prikupljao činjenice kao policijski inspektor u svrhe identifikacije članova terorističke organizacije koja se čak i javno oglašavala i govorila da preuzima odgovornost za razne terorističke akte, dakle u svrhe identifikovanja tih članova, kako bi policija mogla da do njih dođe, da ih uhapsi i privede pravdi. E sad, postavljam vam jedno sasvim jednostavno pitanje: da li na svetu postoji ijedna policija koja u postupku identifikovanja članova neke terorističke organizacije prikuplja pogrešne ili lažne informacije koje joj ne mogu koristiti da dođe do članova te organizacije? On je saslušavao mnoge pojedince i iz tih saslušanja proizilaze mnogi detalji o pojedincima koji su članovi terorističke organizacije na području na kome je on radio, tu se ... On je bio inspektor u Sekretarjatu unutrašnjih poslova Uroševac (Ferizaj) gde spada i opština Štimlje, gde spada Račak, Petrovo

(Petrove), Malopoljce (Mollopolc), znači u tom najužem području

...

SUDIJA BONOMI: Gospodine Miloševiću, pa širom sveta postoje primeri gde policija falsifikuje dokaze u vezi sa teroristima. I to je nešto šta se dešava čak i u najboljim sistemima u svetu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovde se radi, gospodo ... Treba da imate u vidu, ovde se radi o nastojanju policije da dođe do tih terorista. Kako će ona doći do terorista na bazi pogrešnih informacija? Kod ovih konkretnih ljudi koje je saslušavala, najveći broj njih uopšte nije ni optužen, ni uhapšen, nego se saslušavaju da bi se od njih dobili podaci. I onda inspektor policije pravi o tome zabelešku koju posle toga daje onome koga saslušava da potpiše i uvek se radi o dva inspektora policije koji prave tu zabelešku. Vi ćete videti, pošto su sve ove zabeleške prevedene, da je tu jedna čitava masa činjenica izneta. Da se mnoge činjenice ukrštanjem mogu identifikovati i potvrditi, iz više izvora, iz različitih saslušanja različitih osoba. Osim toga, naglašavam da su sve te radnje se događale 1998. godine i 1999. godine. Dakle to nikakve veze nema sa nekakvim potencijalnim svedocima u ovom Predmetu niti sa Pravilom 92bis, već je reč o dokumentima proizašlim iz aktivnosti policijskog inspektora koji, ostvarujući svoj zadatak da prikupi što više činjenica o terorističkoj organizaciji i počiniocima najtežih krivičnih dela, saslušava razna lica i o tome pravi beleške u svrhe njihovog otkrivanja, hapšenja i privođenja pravdi. Prema tome, reč je o jednom čitavom nizu aktivnosti koje su preduzimate, da se reaguje u skladu sa zakonom i u skladu sa poslom koji policija treba da obavi, da te ljude pronađe i uhapsi. Prema tome, ovde je reč o jednom velikom, uslovno rečeno velikom broju takvih saslušanja i ja sam napravio čak i jednu tabelu, odnosno ne ja nego moji saradnici koji su pregledali te izjave i ustanovili, na primer, da od 40 poginulih u Račku koji su identifikovani, 30 od njih pominju se u izjavama tih lica koja su saslušavana kao pripadnika UČK (OVK, Ushtria Clirimtare e Kosoves). Jedan se čak pominje u devet različitih izjava, devet različitih lica. Samo se

mali broj njih pominje u po jednoj izjavi. Neki se pominju u pet, neki u šest, neki u četiri, u tri, u dve, najčešće u tri ili dve izjave, četiri, devet i tako dalje tako da itekako se može videti da je reč o vrlo relevantnim podacima koji dodaju jedan izuzetno važan aspekt onome šta se želi ustanoviti šta se stvarno dogodilo u Račku. Jer vi morate da imate u vidu, gospodo, mene je ovde druga strana optužila za ubistvo tih 40 ljudi u Račku. A ja tvrdim da ni jedan plicajac koji je učestvovao u akciji u Račku ne sme da bude optužen za ubistvo, jer je reč bila o policijskoj akciji. Pa vama je ovde svedok Buja Šukri (Buja Shukri) koji je bio njihov komandant objasnio da je u trenutku kad je policija ulazila u Račak, na nju otvorena vatra iz teškog mitraljeza od strane upravo tih pripadnika UČK. Da je reč bila o konfliktu. A ovde se vidi u kojoj je meri na tom prostoru, u samom Račku, Petrovu, Rancu (Rance) i selima u okolini bila prisutna organizacija UČK i u kojoj meri je ona bila aktivna. A to je ono šta je ovaj inspektor policije radio. Osim toga, tokom njegovog saslušanja, iz razgovora koji sam ja imao s njim, vi ćete moći da vidite da je u tom Uroševcu u Sekretarijatu unutrašnjih poslova, u Uroševcu u kome je on bio policijski inspektor, da je bilo nekoliko policijskih inspektora koji su bili i Albanci, da su i oni radili iste te poslove, da su neki od njih posle toga stradali, posle povlačenja naših snaga sa Kosova i Metohije, da i sada postoje kontakti koje taj inspektor održava sa Albancima sa Kosova i Metohije, na mestu na kome sad radi. Prema tome, potpuno je logično da se ovaj svedok sasluša. Osim toga, gospodin Najs je rekao, ja sam ovde zapisao: "u ovom Predmetu postalo je jasno da ima razloga da se u Jašovićeve navode sumnja". Ja nisam video da je postalo jasno nego sam samo video da je gospodin Najs ovde izneo tri izjave uzete prošle nedelje od trojice Albanaca koji tvrde da su bili primorani i tako dalje. Ja želim da vam kažem, gospodo, da ne postoji niko ko danas živi na Kosovu pod terorom UČK, a skrećem vam pažnju i ponovo ponavljam, pod terorom UČK koji će priznati da je davao policiji podatke o aktivnosti terorističke organizacije UČK i njihovim delima. Čak ni porodice žrtava UČK iz tog vremena ne smeju da svedoče o tome kako su njihovi najbliži ubijeni, jer se boje za goli život. Prema tome, ovde nije reč ni o kakvim svedocima koji bi mogli da potvrde ono što su onda

govorili, jer su onda davali podatke policiji po svojoj sopstvenoj volji, a danas u uslovima ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mislim da smo shvatili suštinu vaših argumenata.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, jedan od argumenata gospodina Keja odnosilo se na svedočenje osobe koja je poznata pod imenom kapetan Dragan, dokazni predmet 391. Vi ništa niste rekli u vezi sa tim. Ja sam pogleao jedan deo transkripta koji se odnosi na to i mada izgleda u najmanju ruku zbunjujuće, ipak izgleda da je nekih 10.000 i više dokumenata bilo predloženo tokom njegovog svedočenja. Oni nisu bili uvršteni u spis, ali mislim da je opšte shvatanje da, u stvari, jesu. E sad, kako se to razlikuje od onoga šta se ovde predlaže?

TUŽILAC NAJS: Mi smo ponudili te dokumente, jednostavno kako bi se kasnije moglo eventualno videti gde su se ljudi nalazili u trenutku kada su učestvovali u sukobu.

SUDIJA BONOMI: Da, ali kako se to razlikuje od dokumenata koje bismo sad trebali da razmotrimo?

TUŽILAC NAJS: Ovde se ne radi o tome da li su oni učestvovali u borbi, već se radi o užem pitanju, odnosno da li su lica koja su identifikovana kao žrtve u optužnici bili pripadnici OVK. Dakle ne radi se o uopštenom pitanju koje se može dokazati velikim brojem dokumenata, da su određeni ljudi, u stvari, učestvovali u borbi na određenim mestima.

SUDIJA BONOMI: Pa ja ne vidim ralik u ozmeđu toga. Koja je razlika između dokaza koji pokazuju da su ti ljudi pripadnici OVK i dokaza koji pokazuju da se radi o Srbima koji se bore u Bosni i u Hrvatskoj. U čemu je razlika?

TUŽILAC NAJS: Pa prvo, radi se o masi dokumentata koji ne mogu individualno da se predočavaju i dakle prikladan je način da se na ovaj način tretiraju i oni se ne odnose na konkretne događaje, već samo na to gde su se ljudi borili. E sada, ako pogledamo žrtve koje su navedene u optužnici, ako treba dokazivati njihov status, dakle ne zbog uopštenih pitanja o tome kako su pripadnici OVK delovali u to vreme, naravno to jeste nešto šta treba utvrditi, ovo se sad odnosi na konkretne tačke optužnice. Dakle postoje značajne razlike jer kada imate masu dokumenata predočeno preko svedoka kapetana Dragana, dakle nešto što ne može pojedinačno da se analizira, onda se od Pretresnog veća traži da zauzme jedan drugi pristup. E sada, kada se nešto osporava, onda treba videti koju težinu treba pridodati, jer mi, u stvari, tek treba da vidimo da li će se taj materijal osporavati, jer mislim da materijal nije detaljno razmotren od trenutka kada je predočen. Ukoliko se to bude osporavalo, onda ćemo morati da se time pozabavimo, jer postoji mogućnost da se neće osporavati, jer se možda optuženi neće osvrutati na ta uopštena pitanja, a možda će to da ima pravne posledice.

SUDIJA BONOMI: Pa ja sam dosta analizirao dokaze u ovom *Predmetu*, ali moram da kažem da ja još nisam pogledao detaljno tih 10.000 i više strana, ali da li na osnovu onoga šta ste vi rekli mogu da zaključim da je razlika u tome, u stvari, protiv čijih interesa se koriste ti dokumenti. Da li je to ta razlika?

TUŽILAC NAJS: Ovaj konkretni svedok ih je ponudio u administrativne svrhe, čisto kako bi se videlo gde su ljudi bili angažovani. Dakle to nije imalo veze sa konkretnim interesom. Gospođa Diklić (Diklich) me je, evo, podsetila da je jedan uzorak bio uveden u dokazni spis kao dokaz, ali to nema nikakve veze, to ne menja ono šta ste vi rekli.

SUDIJA BONOMI: Pa malo mi je nejasno, jer mi se čini da ste dali različita objašnjenja, ali hvala.

TUŽILAC NAJS: Gospođa Diklić me sad podseća da je CD obeležen u

svrhe identifikacije, nosi oznaku 391, tabulator 1, a onda tabulatori od 2 do 8, ponuđeni kao uzorci i uvršteni u dokazni spis. Naravno i dalje ostaje ono šta ste vi rekli da treba da razmotrim, ali osim činjeničnih razlika, mi još uvek ne znamo da li će se i u kojoj meri osporavati činjenice koje leže u osnovi tih dokumenata, budući da to ima pravne posledice i to će možda biti nešto šta će da bude od interesa za optuženog, međutim ovde imamo značajnu razliku budući da ovde imamo identifikovane pojedince koji su identifikovani kao žrtve. Još nekoliko stvari u vezi sa onim šta su rekli optuženi i gospodin Kej. Sada je, dakle, sasvim jasno da se optuženi oslanja na te dokumente kako bi pokazao da, otprilike, 30 žrtava su bili aktivni članovi OVK. Ja još nisam uspeo da pronađem 30 takvih imena, mogu samo da vam kažem dokle smo mi došli ... Samo trenutak, molim. Mi smo do sada identifikovali jednu osobu koja se nalazi na listi. Možda ima izvesne konfuzije u vezi sa drugim imenima zbog činjenice da se neki ljudi različito zovu, da imaju više od jednog imena, ali u svakom slučaju, prvo ćemo morati da ustanovimo šta te izjave kažu. Mislim da će tablica optuženog biti od velike pomoći ukoliko on nama želi da je preda. U ovom trenutku nismo u situaciji da vidimo kojih je to 30 imena pripadnika OVK, ali ako ima tih 30 ljudi u tim izjavama, onda je to nešto šta Tužilaštvo zaista može da istraži, jer, kao što sam već rekao, ukoliko naša istraga pokaže da ja moram da prihvatim neke od stvari koje optuženi kaže, ja ću to onda i da uradim, to je moja dužnost. Kada je reč o argumentima koje su izneli gospodin Kej i optuženi, ja mislim da oni samo naglašavaju potrebu da sami ti svedoci dođu i svedoče o tome šta su znali o pripadnicima OVK. Jer kad to kažem ne zanemarujem opštu tvrdnju optuženoga da sada niko na Kosovu danas više neće o tome da govori istinu. To je jedna tvrdnja koju on zaista ne može, realno gledajući, da iznese. Međutim i gospodin Kej je rekao da bi sada bilo neprvično kada bismo mi zauzeli drugačiji stav i ja sada na temelju njegove analize izgleda moram da prihvatim sve te izjave kao Sveto pismo, samo zato jer je taj svedok pozvan da svedoči u jednom drugom predmetu, ali ja to nikako ne mogu da uradim. Prema tome, to nas ponovo sada vraća na činjenicu da se neke važne stvari moraju

ovde predstaviti kroz svedočenja uživo, a ne kroz iskaze iz druge ruke. Sve to ide u prilog našem argumentu da te dokaze treba izuzeti iz spisa. Dozvolite mi da dodam još par stvari. Prvo, ja dobro razumem jednu zabrinutost sudije Bonomija o tome da bi Tužilaštvo na kraju krajeva ipak trebalo da ima jedan stav o jednom svedoku. Da li to mora da se primeni u ovim slučajevima je pitanje koje bi, po našem mišljenju, trebalo malo pažljivije razmotriti, imajući u vidu date okolnosti. I to ne samo zbog onoga šta se videlo u ovim našim predmetima, jer ono šta svedoci mogu da kažu o jednoj strani događaja će možda da bude veoma prihvatljivo i u slučaju kada oni govore o drugoj strani događaja. Prema tome, ako se vratimo nazad na glavno ispitivanje i unakrsno ispitivanje Jašovića u onom drugom predmetu, ja moram da kažem da se on nije ispitivao o istim temama o kojima bi ovde trebalo da svedoči. U onom drugom predmetu oni su njega pozvali da svedoči o slučajevima u kojima su Srbi bili žrtve u predmetu, u kome su optuženi kosovski Albanci. I, naravno, može se reći, to nije tvrdnja koju ja iznosim, ali može se reći da će onda on verovatnije govoriti istinu o tim stvarima. Nakon toga su ga unakrsno ispitivali advokati koji su već ranije iznosili argumente o zlostavljanju zatvorenika u policijskim stanicama. On je unakrsno ispitan na osnovu izjava koje smo mi dobili, koje su nam predali i na osnovu drugog materijala koji je pokazao protivpravno ponašanje u toj policijskoj stanici. I u tom unakrsnom ispitivanju koje je, ja mislim jedan model unakrsnog ispitivanja, ako gledamo od strane 5.452 do 5.453, njemu su postavljena četiri pitanja opšte prirode i meni se čini da se ni za jedno od tih pitanja ne može reći da utiču na ono šta je on rekao o zlostavljanju svojih svedoka. Prema tome da li je Tužilaštvo u tom drugom predmetu zauzela stav o pitanjima o kojima se mi bavimo u ovom Predmetu, nije nikako jasno. I još jedna stvar, kad moj uvaženi kolega kaže da mi pucamo s boka, mislim da se opet radi o nečemu šta nije opravdano da se kaže. Kad smo mu čuli za tog svedoka i taj materijal, mi smo prikupili šta smo mogli, predali smo to drugim stranama, i sve ostalo šta se u vezi s tim mora učiniti mi ćemo takođe da uradimo kada to budemo mogli. Nisam siguran šta bismo još drugo mogli da učin-

imo, a u ovom Predmetu, kad bismo dozvolili ovom svedoku da svedoči, onda bismo mi trebali da preduzemo jedno temeljito istraživanje, a pre nego što bih ja bio u stanju da ga unakrsno ispitujem.

SUDIJA BONOMI: Pretpostavimo sada, za trenutak, gospodine Najs, da je svrha ovih dokaza da se pokaže kako je funkcionisao sistem i da je proizvod tog sistema doveo do toga da su sudije dobile informacije da je u Račku i okolini Račka bilo značajne aktivnosti OVK. Da li biste se usprotivili da se dokazi uvedu u tu svrhu, da to pokažu?

TUŽILAC NAJS: Sumnjam, jer mislim da vam je sam optuženi rekao da se taj svedok poziva da objasni ulogu OVK u Račku i da se pokaže ko je opalio prvi pucanj u Račku tog jutra. Kao što Pretresno veće sigurno zna iz optužnice i naše uvodne reči ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo je potpuno netačno. Ja sam pomenuo svedoka Buja Šukri, komandanta UČK iz Račka koji je opalio tada prvi u Račku, a ne ovog svedoka. Ovaj svedok nije bio u Račku u to vreme. Prema tome, on uopšte ne svedoči o tome. Molim vas da imate u vidu da su ovde u pitanju službeni dokumenti nadležnih organa o saznanjima iz vremena o kome je reč, a direktna veza je sa svedokom, jer je on prikupljao ta saznanja i pravio o tome službene zabeleške.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Miloševiću.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, idemo onda korak dalje da vidimo gde ćemo završiti. Gde tu ulazi pitanje načina pribavljanja izjava? Moglo bi se reći da to uopšte nije važno. Vlasti su dobile te informacije, nije važno da li su ih dobile od policajaca koji deluju u skladu sa zakonom ili protiv zakona. Ili moglo bi se reći da na neki način postoji veza između tih krivih informacija, aktivnosti policajca koji je pribavio loše informacije i krivične odgovornosti optuženog. Postoji

li jedno takvo pitanje u vezi sa iskazom Jašovića, ako je on svedočio samo o tome na koji su način pribavljene izjave i predate sudijama?

TUŽILAC NAJS: Prvo da se vratim, mislim da optuženi potpuno pogrešno interpretira šta sam objašnjavao ...

SUDIJA BONOMI: Mislim da ne morate to da objašnjavate ...

TUŽILAC NAJS: Druga stvar, da odgovorim na vaše pitanje. Sumnjam da bih se usprotivio iskazu ovakvog svedoka koji bi uopšteno govorio o tome šta se tada govorilo o aktivnostima OVK. Tome se ne bih usprotivio. Ali sumnjam da će se svedok ograničiti samo na to. Naravno, ja bih i to morao da proverim pre nego što sve to zajedno propustim u spis. I način na koji bih ja to proverio bi bio verovatno različit nego intenzitet sadašnjeg takvog rada, jer bi to verovatno bilo manje značajno za ovaj Predmet nego sada kad govorimo o iskazu koji je veoma značajan za suštinska pitanja u ovom Predmetu. Prema tome, da malo proširimo vaše pitanje i moj odgovor. Ako se dokazi budu uvrštavali samo zato da se pokaže da je OVK bila aktivna u nekom području neko vreme, onda ja možda imam sumnje o tome da su ti dokazi pribavljeni na protivpravan način, ali su ti dokazi tačni i onda nema puno smisla da se ja tome protivim.

SUDIJA BONOMI: A šta ako nam to onda kaže da su vlasti imale informacije da je čak 30 žrtava u Račku navodno imalo veze sa OVK?

TUŽILAC NAJS: Ako se to kaže, ako dakle uzmemo da će to da bude efekat svedočenja ovog svedoka, mislim da bismo mi onda morali da preduzmemo jednu temeljniju istragu, jer ukoliko postoje sumnje u vezi sa njegovim integritetom i ukoliko postoje iskazi u kojima se kaže da je on na nepravilan način pribavljao dokaze, onda je dovoljno to samo dovesti u sumnju. Ako postoje dokazi ili materijali koji pokazuju da se u njegov integritet treba da sumnja, onda bismo se mi našli u poziciji u kojoj moramo da istražimo policijski sistem koji nikako ne odgovara idealnim standardima prema kojima svi mi želimo da se

policija u našim zemljama ponaša. To bi onda isto tako značilo da bismo mi od Pretresnog veća morali da zatražimo da ne prihvati ono šta te informacije kažu za potrebe stanja svesti optuženog. Morali bismo time detaljnije da se pozabavimo. No činjenica da optuženi nije eksplicitno rekao da želi te informacije zbog tih informacija, ipak ostajemo na tome da on želi da pokaže da su ti ljudi bili pripadnici OVK, a to se tiče same srži optužnice. Gospodin Kej je to preformulisao i rekao da su ti dokazi o stanju svesti optuženog, ali vidim da ste sada i vi lično, časni sudija to formulisali drugačije. Ispravite me, ako gršim. Vi ste sada, dakle, rekli da ako su te informacije, bez obzira na pogrešan način na koji su pribavljene došle do vlasti, da bi to onda opravdalo napad koji bi bio zločinački, da su vlasti bile bolje informisane. Mogu to da zamislim kao argument, ali nisam u stanju da kažem da ti dokazi mogu da uđu u spis, jer mi treba mnogo temeljitija istraga pre toga. Ali, časni Sude, mi moramo biti apsolutno jasni. Mora nam biti jasno za koju se tačno svrhu ti dokazi tačno uvrštavaju u spis. Ja ovde ponavljam ono šta je optuženi rekao. On želi da ovi dokazi uđu u spis kako bi se dokazalo da je dvadesetak ljudi ubijenih u Račku, da su bili aktivisti OVK. I to se tiče središnjeg pitanja optužnice. Zato se ja vraćam na ono šta sam ranije rekao, a to je da se takvi dokazi mogu uvrstiti samo putem svedočenja svedoka *viva voce*. Ne znam jesam li odgovorio na sve šta ste hteli? Ja sada možda bolje razumem ono o čemu ste vi govorili nego što sam razumeo juče kada sam se bavio pitanjem opšteg stava Tužilaštva i zato mi sada morate dozvoliti da ponovo kažem da bi to trebalo da razmotrim i ja moram da kažem da mislim da će strane u oba suđenja, kad je reč o svedoku, sigurno želeti da temeljitije prouče situaciju sa dokazima u verovatno oba suđenja, a pre nego što prihvatimo da bismo mi zbog toga trebali da zauzmemo samo jedan stav, ali o tome kasnije. A sad u vezi sa onim šta ste maločas rekli, da bi se ovi dokazi mogli da uvrste u spis da pokažu stanje svesti optuženog, a ne šta se zaista dogodilo u Račku. Da bi se to dogodilo optuženi bi trebalo eksplicitno da kaže kako on te dokaze uvrštava samo zbog toga. I nakon toga bi Tužilaštvo trebalo da izvrši detaljnu istragu o tome.

SUDIJA BONOMI: Ali budući da bi trebalo da vi istražite navodnu

korupciju sistema, to nije dovoljna osnova da se dokazi izuzmu. Tu se radi o suštinskom pitanju u ovom Predmetu, čak i suštinskim nego same činjenice o Račku.

TUŽILAC NAJS: Vi ste u pravu, to možda ne bi bila osnova za izuzimanje dokaza, ukoliko se oni uvrste na ovoj uskoj osnovi, a ne na osnovi na kojoj optuženi traži da uh uvrsti. Ali ja još uvek moram da kažem da mi treba više vremena za unakrsno ispitivanje. Ja jednostavno nisam u položaju da zauzmem stav o tim dokazima pre nego što preduzmem neke istrage. I samo još jedana detalj, da se vratimo na elemente kapetana Dragana. Jedan od mojih kolega me je podsetio da je se Draganova organizacija najviše bavila nespornim činjenicama, kao što je datum rođenja, mesto i datum smrti. To je, čini mi se, nesporno. Iako se može mnogo stvari reći o kapetanu Draganu, verovatno i mnogo negativnih stvari u ovoj konkretno njegovoj ulozi, on je upravljao jednim dobrotvornim društvom nakon događaja koji su se ljudima dogodili u ratu. Kad je pak reč o utvrđivanju članstva u OVK od strane srpskog pravosudnog sistema, tu se radi o materijalu koji dolazi od strane koja itekako ima interesa u ovom Predmetu. Hvala.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Odluka Pretresno veće je da gospodin Jašović može da se pozove. Mi ćemo kasnije da donesemo odluku kada on može da se pozove i da li će njegovo svedočenje da bude ograničeno na neke konkretne teme. Tu ćemo odluku doneti veoma skoro, možda već do sutra. Prema tome gospodin Jašović ne mora danas da bude ovde, gospodine Miloševiću. Vi sada treba da pozovete drugog svedoka. Nisam čuo šta ste rekli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pozivam svedoka Kostu Bulatovića.

SUDIJA ROBINSON: Opet vas nismo čuli. Da li vam je mikrofonski sada

uključen?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Koliko vidim jeste. Rekao sam da pozivam svedoka Kostu Bulatovića.

SVEDOK BULATOVIĆ: Bože pomози i današnji dane. Svečano izjavljujem u ime svojeg obraza i časti da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine pred ovim Tribunalom.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, sedite. Gospodine Miloševiću, počnite.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Dobar dan, gospodine Bulatoviću.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Dobar dan, gospodine predsedniče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, molim vas recite, najpre, kada i gde ste rođeni?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Rođen sam 1937. godine u selu Dobruša (Dobrushe), opština Istok (Istog), u severnoj Metohiji. To je na putu Peć (Peje) - Kosovska Mitrovica (Mitrovica), udaljeno od Peći 12 kilometara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Recite ukratko koje ste škole završili i gde?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Osmogodišnju školu sam završio u Vitimirici (Vitomirice) kod Peći, a srednju Poljoprivredno-mašinsku školu u Vinkovcima, u Hrvatskoj. Zatim sam završio Višu školu za organizaciju rada u Beogradu, odsek zaštite na radu. Po struci sam inženjer zaštite na radu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo radi ispravke transkripta,

svedok je rekao u Vitimirici kod Peći, je li tako, u Vitimirici, a u transkriptu piše u Vitini (Viti). To je potpuno drugo mesto.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: To je daleko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A gde ste nakon školovanja radili?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Radio sam Ö Prvo moje zaposlenje bilo je u Stanici za agromelioracije u Peći, a onda u fabrici šećera koja je tada bila u izgradnji, u Peći. Posle toga sam se zaposlio u Zemljoradničku zadrugu u Kosovo Polje (Fushe Kosove), a zatim u Poljoprivredno-industrijski kombinat "Kosmet-eksport" u Prištini (Prishtine).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vaša porodica je za vreme Drugog svetskog rata, u vreme fašističke okupacije, bila na Kosovu i Metohiji, gde ste svi tada živeli, je li tako?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da. U Dobruši.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite ukratko šta se desilo s vašom porodicom i vašim selom u vreme fašističke okupacije Jugoslavije i tog područja na kome ste vi bili?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa dolaskom okupatora, Kosovsku Mitrovicu su Ö Bili podelili u tri zone, okupatori su podelili Ö Kosovska Mitrovica je pripadala nemačkoj okupacionoj zoni, a Peć sa Metohijom italijanskoj okupacionoj zoni. Mi smo se nalazili, znači, pod okupacijom italijanske vojske. Tada je selo, pošto su skinuli, van zakona su stavili srpski narod u Metohiji, došlo je do pojedinačnih ubijanja prvo, a onda i do napada na selo. Tako su spaljena mnoga sela širom Metohije, malo koje selo, koje je samo mešano bilo stanovništvo, nije zapaljeno ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Bulatoviću. Gospodine Miloševiću, molim vas da navedete svedoka na relevantne dokaze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, koliko je kuća imalo vaše selo? Je li to bilo srpsko selo?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: To je bilo celo srpsko selo, Dobruša je imala 384 kuće baš precizno, srpske ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeli vaša kuća zapaljena?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Naša je kuća zapaljena i ja sam, kada smo bježali preko nekih livada ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, rekao sam da svedoku treba da se postave pitanja koja su relevantna za ovaj Predmet i koja će da rezultiraju relevantnim iskazom. Ovo sada nije relevantan iskaz.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo je sasvim kratko. Da vidimo kako se uopšte razvijala situacija. Evo, ja ću sasvim kratko da pređem ...

SUDIJA ROBINSON: To smo već čuli. Takvu vrsti iskaza smo i ranije imali, mislim na iskaze istorijskog karaktera.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitaću vas, gospodine Bulatoviću, neistorijskog karaktera pitanja. Š obzirom da ste rekli da je vaša kuća bila zapaljena, da li ste se vi i ostali Srbi koji su bili proterani sa Kosova i Metohije, se vratili posle rata u svoje selo?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jesmo. Ali to je bilo prije zabrane o povratku koju je donijela Privremena vlada, još nije bio završen rat, koju je potpisao pop, ovaj, Zečević Vlado.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite, kako je izgledao život posle završetka rata?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa život je ... Bilo je opustošeno selo ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, nećemo da dozvolimo više takvih pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Robinson. Gospodine Bulatoviću, recite, molim vas, kakvi su bili odnosi između Srba i Albanaca nekoliko decenija posle rata, znači, odnosi se na sve to vreme posle rata, vi ste živeli na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa u našem selu je formiran Mesni odbor odmah posle rata i u njemu je postavljen za predsednika Mesnog odbora Ram Aljija (Ram Alija) iz Starodvorane (Staradran), susednog sela. A od 380 kuća niko od Srba nije mogao biti predsednik odbora. Sama ta činjenica govori kakav je bio početak te nove političke misli Komunističke partije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali recite mi kakvi su bili generalno odnosi između Srba i Albanaca u ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Generalno odnosi između Srba i Albanaca, odmah posle Drugog svetskog rata, bili su podnošljivi. Tolerancija je postojala i, ovaj, nijesu bili toliko loši. Ali kako smo se udaljavali od Drugog svetskog rata, oni su se pogoršavali. Na primer, formirane su seljačke radne zadruge, ali samo u srpskim selima. Ja ne znam nijedno albansko selo, šiptarsko, da je imalo seljačku radnu zadrugu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li kažete da su međunarodni odnosi bili dobri, u to vreme?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: U to vreme može se reći da su bili dobri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta prema vašim saznanjima, prema vašem iskustvu predstavlja vreme kad su ti odnosi počeli da se kvare?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Oni su počeli da se kvare posle 1948. godine kada je izbio INFORMBIRO i kada je došlo do prelaska preko granice iz Albanije (Albania). Njihovo stanovništvo je pod plaštom navodno da bježe od režima Envera Hodže (Enver Hoxha) naseljavali su Metohiju, a kasnije i Kosovo. I to je stvorilo prvo uznemirenje kod stanovništva srpskoga na Kosovu i

Metohiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je kasnije neka faza koja smatrate da je karakteristična za podizanje tenzija na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: A druga je faza da je došlo do pojedinačnih nasilja, do pojedinačnih ubijanja čak nekih ljudi i onda je to uznemiravalo građane, a posebno kada su saznali da su određene imanja srpska otkupljivana, posebno u opštini Dečane (Decane), Đakovica (Gjakove), Prizren (Prizren), a dodeljivana su emigrantima iz Albanije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je po nečemu bila karakteristična 1968. godina?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: 1968. godina je bila karakteristična po izlivu nacionalističkih demonstracija Albanaca koje su bile profašističkog karaktera, gde se tražila isključivo u njihovim parolama, tražilo se "Kosovo republika" (Kosova Republike). To je bio moto demonstracija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to je bilo 1968. godine?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: 1968. godine je to bilo. Tada je Tito bio u Bugojnu i tada je on uputio delagaciju s Kosova, partijsku, koja je bila na toj svečanosti i oni su helikopterima prebačeni u Prištini da bi se situacija smirila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste vi nastavili da živite u Kosovu Polju i posle tih demonstracija ili ste pak odlučili da ga napustite i preselite se negde drugo?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa u tom vremenu smo razmišljali o odlasku sa Kosova, ali smo smatrali na osnovu iskaza i zaključaka partijskih foruma i Kosova i Srbije i Jugoslavije da se to više neće ponoviti. Obećanja su bila da se neće više dogoditi nasilja niti oduzimanja i zasedanja srpskih imanja, niti nasilna useljavanja u srpske kuće, niti lomljenja crepa na srpskim kućama ... Decu nauče da lome

crepove, a kasnije niko ne zna ko je to uradio i onda ... “Ajde, šta.” Sud donosi, na primer u Vučitrnu (Vushtrri) kao prekor, ovaj, roditeljima, upozorenje da se to dalje ne čini, ali se to nastavlja nesmanjenim tempom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, do kog vremena ste živeli u Kosovu Polju?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa živio sam do negde 1993. godine kad sam prešao u Prištinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste iz Kosova Polja gde ste živeli negde do 1993. godine, prešli u Prištinu, to je u neposrednoj blizini?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da, sedam kilometara je udaljeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sedam kilometara dalje.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

prevodioci: Mole se i gospodin Bulatović i gospodin Milošević da prave pauze između pitanja i odgovora radi prevoda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ako ovaj svedok može da svedoči o stvarima iz optužnice, a vidim na izjavi u skladu sa pravilom 65ter da će on da svedoči o policiji i drugim oružanim aktivnostima tokom rata na Kosovu koji obuhvata optužnica, onda vas molim da pređete na to područje. Čuli smo dosta informacija o onom periodu pre sukoba, a koji je doveo do sukoba. Ukoliko će on da svedoči o policiji, vojsci, oružanim aktivnostima na Kosovu u periodu koji obuhvata optužnica, onda neka odmah pređe na taj deo. Nemojte da gubite vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson, to šta ste sad rekli može da bude samo štamparska greška pošto gospodin

Bulatović uopšte ne svedoči o policiji. Možda piše politici pa je napravljena štamparska greška ili pogrešno prevedeno, ali o političkoj situaciji na Kosovu i svemu onome šta se dešavalo. A, između ostalog, gospodine Robinson, želim da vas podsetim. Ovaj ovde svedok, Kosta Bulatović, pominjan je više puta ovde, u ovoj prostoriji kao jedan od lidera Srpskog pokreta otpora i srpski nacionalista. On govori o političkom stanju na Kosovu i Metohiji, a videćemo koliko su opravdane te kvalifikacije koje je on dobijao. Ovde su se pominjale neke grupe na Kosovu, više puta Kosta Bulatović i drugi, pogotovo u unakrsnom ispitivanju kada je svedočio svedok Mitar Balević. Pa evo ga, tu je taj Kosta Bulatović i on može sada da govori o svim tim događajima. Inače, o policiji on nije imao baš nikakve osnove da svedoči i to može da bude samo ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja sam jednostavno pročitao ono šta piše u dokumentu u skladu sa pravilom 65ter. Možda se radi o greški, ali ovde stoji "lična saznanja o vojsci, policiji i drugim oružanim aktivnostima tokom rata na Kosovu u periodu na koji se odnosi optužnica". Ja ne znam sada da li to, zaista, verno odražava ono šta stoji tu, ali tu se pominje policija. U svakom slučaju, ja bih hteo da se svedočenje usredsredi na ono šta se nalazi u optužnici. Imamo dosta informacija o kontekstu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Bulatoviću, vi se bili svedok demonstracija i osamdesetih i devedesetih godina na Kosovu. Molim vas recite u najkraćem kako su te demonstracije uticale na ponašanje srpskog stanovništva na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ja ću biti kratak. I 1968. godine i 1981. godine, bile su istovetne demonstracije, istovetni zahtevi. Ni u čemu se nisu razlikovali, jedno, možda, u rasporedu ljudi koji su u njima učestvovali. Rušilačke su bile i, naravno, kao manjinski narod u pokrajini, na Kosovu i Metohiji, narod se srpski je bio potpuno uplašen jer vlasti, niti pokrajine, Kosova i Metohije, niti Srbije i Jugoslavije nijesu preduzele nikakve radikalne mjere kako bi se to sprečilo i kako bi se to dovelo u red i kako se to ne bi više nikada

ponovilo. To se očekivalo od rukovodstva, rukovodstvo to nije uradilo, zatajilo je i onda je stvorilo kod ljudi, šta da radimo ... Pitanje je došlo pred narod, šta da radimo? I na jednom sastanku u školi, staroj, koja je srušena u Kosovu Polju, a srušena je da ne bi bila nekakav spomenik, dakle, prva reč progovorena protivu nasilja i protiv terora nad srpskim narodom na Kosovu i Metohiji. Na tom sastanku Socijalističkog saveza radnog naroda jer je pored Saveza komunista Jugoslavije postojao i Socijalistički savez radnog naroda i ja sam na tome sastanku prvi ustao i kritički se osvrnuo na sva ta nasilja i posebno na pokrajinske organe rukovođenja. Niti komiteti, niti državna uprava ništa nisu preduzimali protivu nasilja i nasilnika. Evo, to je to bilo i odatle. To je narod prihvatio i narod je mene kao poštenog građanina i čoveka znao i u mene je gledao i u mene se vjerovalo. A kriva je vlast zašto se mene vjerovalo. Što oni nisu radikalne mjere preduzeli, sredili situaciju pa da se ne vjeruje nekom Kosti Bulatoviću ili bilo kom drugom pojedincu. Tako da sam ja, na neki način, postao taj, kao neki prvi, a, u stvari, ja nijesam bio nikakav vođa nego sam bio običan građanin, kao što me vidite ovde pred vama i ništa više od toga. Samo što sam javno istupio i javno rekao istinu u oči, ovaj, organima uprave i Socijalističkoj partiji, mislim Savezu komunista Kosova, Srbije i Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi niste bili član Saveza komunista?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Bio sam osam godina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Do kada?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Od 1958. godine sam bio do 1967. godine. Tada sam napustio Savez komunista baš iz tih razloga o kojima ovde danas raspravlja i Tribunal u Hagu (The Hague).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta ste vi to, gospodine Bulatoviću, rekli što je dobilo podršku građana koji su vas čuli, odnosno, možete li samo najkarakterističnije elemente ili glavne momente toga što ste rekli da kažete u jednoj ili dve rečenice?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Rekao sam sledeće ...

SUDIJA ROBINSON: Zaustaviću ovo. Gospodine Miloševiću, nisam siguran da nam je ovo od koristi. Gospodine Najs, optuženi je spomenuo jednog konkretnog svedoka koji je spominjao gospodina Bulatovića, u vezi kojih pitanja?

TUŽILAC NAJS: Da, to je bio svedok Balević i mi smo tada govorili o ovom delu istorije, uopšte o periodu od 1966. godine do 1984., 1985., 1986., 1987., 1988. i 1989. godine. Ja negde imam transkript svedočenja gospodina Balevića.

SUDIJA ROBINSON: Pretpostavljam da se to odnosi na neke konkretne tačke u optužnici?

TUŽILAC NAJS: Pa, to se tiče konteksta. Optuženi izvodi dokaze o kontekstu i mi smo na to odgovarali i smatramo da to jeste relevantno kako bi se shvatilo naknadno ponašanje optuženog. Vi znate da smo mi sugerisali da početna tačka bude 1966. godina ili 1974. godina, a da onda, kasnije, smo brže prešli na devedesete godine, kako bismo se fokusirali na bitne stvari.

SUDIJA ROBINSON: Upravo mi je sada sudija Kvon (Kwon) pokazao deo u transkriptu gde ste rekli "Drago mi je da čujem da će Kosta Bulatović da dođe da svedoči jer to će mi pomoći da formulišem i priprelim pitanja za tog svedoka ". Gospodine Miloševiću, u ovoj fazi vašeg dokaznog postupka čini mi se da dosta toga neprikladno izvodi. Tačno je da su određena pokrenuta pitanja bila u vezi konteksta, ali postavlja se pitanje da li smo, možda, dovoljno čuli o svemu tome?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Bulatoviću, kada je održan taj govor? Koje godine?

SVEDOK BULATOVIĆ: Ja mislim da je bilo 1983. godine? Tako. To je bilo posle demonstracija. Čekali smo odluke državnih foruma šta će da preduzmu posle demonstracija šiptarskih 1981. godine, koje su izbile nepunu godinu dana posle smrti druga Tita. E onda, pošto oni nisu ništa preduzeli, onda su išle određene grupe ljudi da se žale po Beogradu. Neko je išao kod, ovaj, republičkih organa, neko kod saveznih organa. Ja u tom vremenu, do ovoga sastanka, nijesam bio, učestvovao ni u čemu, ali posle tog sastanka jesam. Od tog sastanka smo išli da se žalimo i organima Srbije, posebno kad je došlo do lomljenja groblja u selu Šipolje (Shipol) kod Kosovske Mitrovice.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Gospodine Miloševiću, da li će ovaj svedok uopšte da svedoči o sukobu na Kosovu devedesetih?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: O samom sukobu, ne. On je za vreme ... On je pred sam sukob bio smešten u bolnicu u Prištinu gde je se lečio, a u toku sukoba prenet u drugu bolnicu na rehabilitaciju. Ali može da kaže nešto o opštim okolnostima iz tog vremena. Međutim, ja vam skrećem pažnju, gospodine Robinson, da je za vreme svedočenja Mitra Balevića, ja ne kažem da je njega posebno pominjao Mitar Balević, nego da je za vreme svedočenja Mitra Balevića gospodin Najs ukazivao na to da je postojala neka grupa srpskih nacionalista koju predvodi Kosta Bulatović, koji, evo, sedi ovde pred vama, pominjao je Miroslava Šolevića i druge i njihovu, nekakvu, specijalnu ulogu. A to je vezano i za tačku 76 o kojoj ću kasnije pitati svedoka jer je i on prisustvovao tom sastanku, tačku 76 ove kosovske optužnice. U svakom slučaju, tvrdnja, tvrdnja gospodina Najsa je bila da je reč o jednoj grupi srpskih nacionalista na čelu sa, evo ovde ovim Kostom Bulatovićem koji sedi preko puta vas. Mogu li ja da nastavim?

SUDIJA ROBINSON: Da, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, vas su

proglasili za nekakvog, kako bih rekao, čoveka koji je u nekom sukobu sa vlastima, mada iz razgovora s vama nisam zaključio da ste u nekom sukobu bili, ali sad ste pomenuli slučaj u selu Šipolje.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vašim dokaznim predmetima mi imamo samo dva dokazna predmeta. Jedno je pismo upućeno od strane građana vezano za taj slučaj u selu Šipolje i drugu dokazni predmet, na koji ćemo kasnije doći, je vaš zahtev za iseljavanje. E sada u vezi sa ovim slučajem u selu Šipolje, molim vas, pogledajte ... Pretpostavljam da vi pred sobom imate taj tabulator 1? To je pismo koje nije bilo po volji tadašnjim vlastima iz razloga koje ću vas ja zamoliti da objasnite, koje je potpisalo, ovde negde vidim, 18 građana, 30. marta 1982. godine, dostavljeno opštinskom rukovodstvu, pokrajinskom rukovodstvu i republičkom rukovodstvu. Znači, vašoj opštini, pokrajini i republici. Šta su građani, tada, sela Šipolje isticali kao problem, molili opštinsko, pokrajinsko i republičko rukovodstvo, jer ovde kaže: "Da obavesimo i republiku ... "I pored opštinskog i pokrajinskog rukovodstva obavestimo i republiku i zatražimo zaštitu koju nam Ustav garantuje. Naše je mišljenje da naši roditelji, braća, sestre, rođaci i ostali koji mirno počivaju u svojim grobovima, ne trebaju biti napadani." Da li je ovo suština ovog pisma?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jaste. Je li mogu ja da govorim, gospodine predsedniče?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo izvolite, molim vas. Objasnite ovo.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Evo, gospodine predsedniče, gospodine Robinson, gospodo, "Mi građani sela Šipolja srpske narodnosti, zaprepastili smo se kada smo čuli vest da nam je groblje unakaženo i dana 28. marta 1982. godine, otišla je jedna grupa do groblja i ustanovila da je zaista 13 spomenika srušeno i oštećeno. Nekoliko dana prijed ovoga spaljeni su i svi venci i ostalo šta je moglo da se spali ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Bulatoviću, nema potrebe da to čitate budući da mi imamo pred sobom ovo pismo. Gospodine Miloševiću, ako imate neko konkretno pitanje u vezi sa ovim, molim da ga postavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imam konkretno pitanje koje govori o atmosferi u to vreme na Kosovu i Metohiji, gospodine Robinson. Građanima je spaljeno groblje. Oni se žale opštinskom, pokrajinskom i republičkom rukovodstvu i, zato što se žale, dobijaju etiketu da su oni neprijatelji društva i države. I da su srpski nacionalisti. Je li to posledica ovoga što ste se žalili svom opštinskom, pokrajinskom i republičkom rukovodstvu?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: E to je, upravo, istina jer je u isto vreme posle polomljenog groblja Bresje, Donji Petrič (Poterq e Poshtem) ... Čak je preoran dio groblja u Donjem Petriču, opština Klina (Kline) i tu su sagrađene dvije kuće. To je Bogosavljević u ovoj knjizi "Besane noći", na strani 216, javno izrekao one večeri kada ste vi slušali građane u Kosovu Polju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine, gospodine Bulatoviću. Dakle, ko je diktirao takvu jednu klimu da se za ovakvu jednu žalbu, rekao bih, na notornu neku nepravdu, vi kvalifikujete kao srpski nacionalista i ljudi koji su protiv današnjice, kako se onda govorilo? Je li to bio stav u opštinskom i pokrajinskom rukovodstvu ili republičkom rukovodstvu? Gde ste vi, u stvari i kako dobili te kvalifikacije?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam te kvalifikacije dobio od strane opštinskog i pokrajinskog rukovodstva pokrajine Kosova. A kao osnovu za to, tu smo otkrili da se zaštitnici terora na Kosovu i Metohiji kriju upravo u organima vlasti i političkog vrha Kosova i Metohije. A, s duge strane, oni su mislili da će na taj način zadati strah, ne samo meni, nego cijelom narodu, da niko više ne smije da progovori, da niko više ne smije javno da istupa i da kaže istinu, jer je bio na sceni ... I vlast je bila jednopartijska u Jugoslaviji tada. Nije

bio višepartijski sistem jer višepartijski sistem u Srbiji je uveo upravo gospodin predsednik Slobodan Milošević tada, kad je došao na vlast. Do tada je bio, jednopartijska diktatura je vladala i oni su mislili tom diktaturom da će zaplašiti ne samo mene nego cio srpski narod na Kosovu i Metohiji. I da, jednostavno, kome se ne sviđa može da se seli, ali ne sme da govori ništa javno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ovo pismo je, ovakvo, ovo je kopija originala od reči do reči. Dakle, ovde nema ništa drugo nego šta piše u tom pismu.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ništa drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, šta je tim povodom učinjeno ili preduzeto od strane opštinskih ili pokrajinskih organa, osim što su vas kvalifikovali kao srpske nacionaliste, zato što ste ovo pismo poslali? Šta je učinjeno? Da li je neko reagovao na to, da li je neko nešto pomogao? Šta je učinjeno u vezi s tim?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Samo deklarativno, zaključci sa opštinskog i pokrajinskog komiteta, da će se oni obračunati sa tim neprijateljima, navodno, da će ih naterati u mišiju rupu, da će ko zna šta napraviti radikalno, a od toga ništa nije bilo. To je sve bila čista neistina, da ne kažem vulgarno, laž. Čisto formalno je, kada slušate na radiju, na televiziji, u novinama, šta preduzima, navodno, rukovodstvo pokrajine, vi mislite da će tu, stvarno, biti, dovesti se red i poredak, ako treba i da će biti svi zadovoljni. Mi nismo tražili u našim zahtevima, kada smo se obraćali njima, ništa osim da imamo nekakva veća prava u toj Srbiji, u tom dijelu Srbije, Kosovu i Metohiji, nego da budemo ravnopravni sa šiptarskim narodom. Ništa više. I sa drugima. Tamo je bilo Makedonaca, bilo je Roma, bilo je Turaka, ovaj. Mi nijesmo tražili veća prava, ali smo tražili da budemo izjednačeni sa njima. Tako je. Ako sam za to ja bio neki nacionalista, evo me tu pred, pa me sudite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, kakva je bila reakcija državnog rukovodstva Srbije na to? Jeste li vi išli kod nekog u rukovodstvu Srbije da se žalite?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa išla je jedna grupa, išla kod predsednika Predsedništva Srbije, gospodina, druga, tada se zvalo, oslovljavalo sa “druže”, Ljubičića, generala. Tamo je bila jedna grupa ljudi i iznjela mu je cijelu situaciju šta se radi na Kosovu i Metohiji, ali po tome ništa nije preduzeto. Obećali su da će oni da vide, da će ovo, da će ono, ali na tome se stalo. Isto, sledeća grupa, sledeće godine, u kojoj sam i ja bio, bili smo kod druga Dušana Čkrebića koji je bio predsednik Predsedništva Srbije i to smo u jednom dvočasovnom razgovoru iznjeli mnogo tih slučajeva nasilja raznih vrsta, na koje metode se primenjuju, a vlast čuti i prećutkuje, stalno im vlast preti, ali ništa ne preduzima. Ništa nije preduzeto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, išli ste i kod Nikole Ljubičića koji je bio predsednik Predsedništva, posle njega je predsednik Predsedništva bio Dušan Čkrebić ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kod njega ste isto išli, je li tako?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On vas je, pretpostavljam, pažljivo saslušao i obećao da će da pomogne ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: On je i rekao da će pomoći, ali da nema ingerencije. Srbija nema ingerencije nad pokrajinama. Pokrajine su izašle iz okvira nadležnosti Srbije i da oni ne mogu, oni mogu samo da zamole rukovodstvo pokrajine ako hoće na tom planu nešto da učine i tako to. To je bio, otprilike, njegov odgovor. Mislim, on nas je sve pošteno primio i to, ali šta mi imamo od toga? Vratili smo se razočarani iz Beograda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Koliko je poznato iz tog vremena, vi ste, s obzirom da je tu reč o Srbima i Crnogorcima, išli i u Podgoricu da se žalite rukovodstvu Crne Gore.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam bio inicijator da se ide u Crnu Goru računajući da će nas shvatiti, ovaj, pošto je Crna Gora imala svoj deo stanovništva u Metohiji. Pretežno iz Crne Gore Srbi su bili naseljeni i išli smo tamo. Nije nas primio predsednik Centralnog komiteta, tadašnji, ovaj Čulafić, nego nas je primio Velisav Vuksanović i sa njim Anđelko Kovačević. Oni su jedno tri sata, taj razgovor je i sniman tamo na traci, saslušali su nas, nas je osam bilo i salušali su nas stvarno pošteno, sve to. Na kraju nam ništa nijesu rekli, samo su rekli da će da vide na Centralnom komitetu, izneti ceo slučaj i tako. Međutim, kad smi se mi vraćali za Prištinu, saznali smo posle dva dana da su oni poslali tekst šta smo mi tamo rekli, a mi smo rekli sve, istinu. I onda je pretnja bila da ćemo biti hapšeni i tako dalje, ali na sreću ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kome, kome su poslali tekst?

prevodilac: Molimo govornike da se ne preklapaju. Potrebno je da naprave pauzu između pitanja i odgovora, radi prevoda.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Razumio sam. Oni su poslali pokrajinskom komitetu Saveza komunista Kosova, tada se nije zvala Metohija jer je Metohija smetala jer se radi o crkvenim posjedima srpskih crkava i manastira, pa je Metohija izbačena iz naziva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, šta ste vi to, šta ste vi to rekli u toj svojoj izjavi pred rukovodstvom Crne Gore? Sad ste kazali da su vam, posle toga, pretili iz pokrajinskog komiteta da će da vas pohapse.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Nije njima smetalo što smo rekli. Njima je smetalo što smo išli da bi nas prekinuli i da bi nas zaplašili da dalje ne idemo i da dalje ta naša samoinicijativa se ne nastavlja. To je bio cilj njihov. A oni sve što smo rekli, oni su to pročitali i videli su da je to sve istina. Tamo su sve istiniti dokazi, pojedinačno, šta je gde urađeno i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste tamo rekli išta drugo do ono što ste se i njima žalili pre toga?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa isto sve. Mi smo ponavljali kao papagaji istu pjesmu, ali niko nije htio da čuje taj glas i tu pjesmu. Žalopojka, to je bila jedna žalopojka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se posle toga, znači posle vaših poseta uzastopnih dvojici različitih predsednika Predsedništva Srbije i Nikoli Ljubičiću i Dušanu Čkrebiću i kasnije, posete rukovodstvu Crne Gore, da li se nešto promenilo?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Kako da vam kažem, kad god oni zaprete da će preduzeti neke mere, za jedno vreme, do mesec dana, nastane kao jedan tajac da nema terora, da nema da čujete nigde ništa da se dešava, a posle toga se nastavlja ista politika, isto nasilje, isto sve. I samo čujete u tom selu se dogodilo to, u tom selu se dogodilo to, narod hvata panika, strah, onda zbog toga što sam ja prvi na tom skupu progovorio, u to vreme nije smelo da se govori javno, ljudi su dolazili kod moje kuće, mislili su da sam ja neki moćni čovek, neko čudo ... Mislili su da ja mogu sad rešiti pitanje. Ne mogu ja državna pitanje rešiti. Ja sam običan građanin kao i svi drugi što su.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, u tim svojim obraćanjima vi niste preskakali pokrajinsko rukovodstvo. Vi ste, onda, išli u Srbiju i Crnu Goru, je li tako?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Što se tiče odnosa sa pokrajinskim rukovodstvom, nijesmo mi njima pismeno pisali nego smo poslali našu grupu ljudi i rekli da imamo sastanak to večer u toliko sati i oni su stalno svoje predstavnike vlasti iz komiteta i iz organa uprave, državne, slali kod nas tako da su oni bili prisutni na svim našim skupovima. To se ništa nije događalo van vlasti i van prisustva vlasti. Ništa. To ... Ako to može neko da dokaže, ja sam tu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, kad kažete bili su prisutni na svim vašim skupovima, da li to mislite, dakle, na predstavnike pokrajinskih i opštinskih vlasti?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da. Opštinske vlasti su kod nas dolazile i poneki predstavnik iz pokrajinske vlasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su ti koji su dolazili kao predstavnici bili i Srbi, Albanci ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Mješano. Uvek su dolazili u mješanom sastavu. Bilo je i Srba i Albanaca u toj grupi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Nikad jedni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta znate i u kojoj ste meri aktivno učestvovali u pisanju peticije 2.000 Srba 1985. godine? To je ona peticija koja je objavljena u štampi.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: 1984. godine kada smo videli da nigde nemamo, kako da kažem, da nigde nijesmo našli utočište gde možemo da se žalimo i da nam žalbe budu usvojene, onda smo rekli "daj da napišemo peticiju". Ali tu prvu, tekst te prve peticije koji nije ni objavljen nigde, njega je potisalo samo 78 građana Srba ... Onda ljudi nisu smijeli da potpišu, gospodo i onda smo mi odustali da predamo tu peticiju. Posle godinu dana kada smo videli da ne ide stvar, sastali smo se u jednom razgovoru da vidimo šta će da nam kaže Dobrica Ćosić, književnik, od muke. Kod države se ne obraćaš, ništa, kod komiteta, kod partije ništa, ěajde da idemo da vidimo šta će nam reći taj književnik. I otišli smo kod njega i on kaže "Vi to što ste uradili, uradili ste pametno. Obraćate se svom rukovodstvu, svojoj dražavi, svojim organima uprave, svojoj vlasti i to je red da se radi, a nikako nekim podzemnim radnjama da se ne bavite. To je ... Ja to pozdravljam. Napišite peticiju". Pa ja sam rekao "Pa, mi smo napisali peticiju, ali samo 78 ljudi je potpisalo. Napišite", kaže, "novu peticiju, napišite zahteve šta vi to, otprilike, tražite i kako, šta, bi trebalo da se menja i pošaljite," kaže, "ja vjerujem da će ... Sada za ovo vreme", kaže, "povećao se vid i učestalost terora na Kosovu nad srpskim stanovništvom, da će više potpisati." I stvarno, tu peticiju je potpisalo negde oko 6.200 Srba. Međutim, kada je predata

peticija tamo, novinari su pitali koliko je potpisnika one, u Skupštini Jugoslavije? Neko je od njih rekao 2.016 ili 2.011, ne znam koliko je tamo rekao? I sada, koliko je taj tamo rekao, toliko je ispalo. I sad se vodi kao peticija ... Negde 2.011 Srba potpisalo, negde 2.016. U stvari je 6.200 i nešto preko 6.200 je bilo preko ovih ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: A toj se peticiji, gospodine predsedniče, gospodine Robinson, toj je seticiji posle pridružilo u potpisivanju preko 86.000 građana, ovaj, srpske nacionalnosti na Kosovu. Evo, to je. E zbog toga što sam ja dao u jednom selu kod Orahovca u Velikoj Hoči (Hoce e Madhe), ja sam dao tekst peticije i pismo pukovnika Filipovića Radisava, otvoreno pismo koje je napisao Kolj Široki (Kol Shiroka), tadašnjem funkcioneru koji je bio u državnim organima, a predstavnik je bio vlasti sa Kosova. Albanac je, inače, bio. Ovaj, oni su našli tamo kod njih, policija je našla tekst peticije i našla ovo pismo. Zbog toga su mene 2. aprila 1986. godine uhapsili. Bio sam u istražnom zatvoru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, čekajte, stanite sad tu, gospodine Bulatoviću. Ta peticija je objavljena u štampi.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kako to da vas uhapse što su našlo kod vas tekst peticije koja je objavljena u štampi?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Oni su smatrali ako mene uhapse da niko više u pokrajini Kosovu i Metohiji ne smije da progovori istinu. Da moraju svi da čute i kome se ne sviđa da može da ide. Otvorena mu granica. Evo, to su oni mislili. Zbog toga je to sve nastalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kažete da su vas uhapsili da bi uterali strah drugim potpisnicima peticije?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, jeste ...

SUDIJA ROBINSON: Dobro, neka svedok odgovori na ovo pitanje, a onda ćemo da napravimo pauzu od 30 minuta.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja imam ovde tekst peticije. Ako bi dozvolilo Pretresno veće da ga pročitam, da vidite da tu nema ništa protiv nikakvog drugoga naroda ili narodnosti ili nacionalne manjine, da smo mi tražili samo zahteve da dođemo u ravnopravan položaj sa našim komšijama, sa našim susedima sa kojima treba da živimo. Uostalom, na multietničnosti cio svijet insistira, a ne na etničkim čišćenjima.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Bulatoviću. Da li je peticija na srpskom?

SVEDOK BULATOVIĆ: Na srpskom je.

TUŽILAC NAJS: Ja mislim da kasnije mogu da vam predm engleski prevod peticije.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Kad se vratimo, to ćemo da pogledamo, a sada idemo na pauzu od 30 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako je dokument koji imam u prevodu isti kao i dokumenat iz koga će svedok sada da čita, ja ću onda da ga predam Sudu. On ima verziju koja je odštampana u jednoj knjizi. Možda bi bilo najbolje da Pretresno veće zamoli svedoka da pročita prvi paragraf kako bismo se uverili da imamo u rukama isti tekst.

SUDIJA ROBINSON: U redu, tako ćemo i da uradimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Uz izvinjenje i svedoku i vama, iz sasvim terhničkih razloga, da li mogu da dobijem informaciju da li gospodin Jašović, za koga ste rekli da može da svedoči, može da svedoči u utorak ili ćete odlučiti za neko drugo vreme? Meni bi odgovaralo da može da svedoči u utorak, pošto je on ... A ima dovoljno vremena gospodin Najš da pročita sve ove njegove dokumente.

(Pretno neće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li ste potvrdili sa Službom za žrtve i svedoke (Victims and Witness Section) da gospodin Jašović može da bude Hagu u utorak, kako bi svedočio?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Može da bude u Hagu, nema problema.

TUŽILAC NAJS: Ja bih želeo da odgovorim na ono šta je optuženi rekao da ću da imam vremena da pročitam izjave. Dve stvari. Prvo, opseg moje pripreme zavisi od odluke koju će da donese Sud. Ali čak i uz to, čak i samo čitanje izjava traži dosta vremena, a svaki minut mog vremena, nakon što prestanemo da radimo danas i počnemo da radimo u utorak, je već potpuno rezervisan, uključujući i vikend, tako da ja sada ne mogu tome da posvetim više vremena. Međutim naš je glavni problem da ne znamo kakvu ćemo istragu morati da sprovedemo u vezi toga.

SUDIJA ROBINSON: Mogli bismo da odlučimo da saslušamo njegov glavni iskaz u utorak, a da odložimo unakrsno ispitivanje. Sutra ćemo da donesemo odluku o tome da li će glavno ispitivanje na bilo koji način da se ograniči.

TUŽILAC NAJS: To je, svakako, uvek mogućnost. Ja sam već ranije rekao da sam uvek lično pokušavao da izbegnem da nam se nagomilavaju preostala unakrsna ispitivanja, da se moramo vraćati na prethodne stvari ...

SUDIJA ROBINSON: Ali ovo je sada jedini takav slučaj.

TUŽILAC NAJS: Da, ali prilikom izvođenja dokaza Tužilaštva, to se često dešavalo. I to nije baš najbolje rešenje. To, isto tako, znači da ja neću da imam vremena da razmotrim vašu odluku i uslove navedene u njoj, dok svedok ne dođe. U svakom slučaju ne mogu da se protivim tome da njegov glavni iskaz počne, ako moje unakrsno ispitivanje bude odloženo. Ali pozivam Pretresno veće da napravi bolju odluku, ako može. Možda je problem optuženog u tome da jednostavno nema drugih svedoka. Ako je to situacija, ako to on otvoreno kaže, onda bi to moglo da pomogne Pretresnom veću prilikom donošenja odluke. Ja moram da kažem da mi još nismo dobili ažuriranu lisu svedoka i čini mi se da postoje neke nejasnoće u vezi s tim ko dolazi sledeći i to je još jedna stvar koja treba da se reši do utorka.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, imate li vi nekog drugog svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Doduše jedan koji je bio na listi se razboleo, pa neće moći da svedoči odmah. Svedočiće nešto kasnije, ali ostali su po redosledu u redu. Ali je i Jašović u tom redosledu, poslednji koji je ažuriran.

SUDIJA ROBINSON: Da li će da bude nezgodno za gospodina Jašovića ako mi čujemo njegovo glavno ispitivanje u utorak, a onda odložimo unakrsno za kasnije? To znači da bi on morao još jednom da se vrati u Hag.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja mislim da to nije ništa što izaziva neke posebne probleme. Može da se vrati ponovo.

SUDIJA ROBINSON: U redu, onda ćemo da saslušamo gospodina Jašovića u utorak, glavno ispitivanje. Unakrsno ispitivanje će da bude odloženo za datum koji ćemo kasnije da odredimo. Sutra ćemo da izdamo nalog u kome ćemo da navedemo da li će glavno

ispitivanje da bude ograničeno na neku određenu temu. A sada se vraćemo gospodinu Bulatoviću i peticiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam video ovo šta je podelio gospodin Najs. To nije ta peticija. To je peticija beogradskih intelektualaca. U njoj se već na prvoj strani pominje da je u oktobru 1985. godine 2.016 Srba sa Kosova i Metohije poslalo peticiju Skupštinama Srbije i Jugoslavije. Prema tome, ovde se samo pominje ta peticija o kojoj govori gospodin Bulatović, a ovo je peticija srpskih intelektualaca od januara 1986. godine. Upućena isto tako Skupštinama Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Socijalističke Republike Srbije, 1986. godine.

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Miloševiću. Znači, vi kažete da to nije ista peticija pa, onda, ne možemo da se oslonimo na ovo? To znači da relevantne delove peticije treba da pročitate kako bi to moglo da se prevede. Šta vi, zapravo, želite da izvučete iz te peticije?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam želeo jedino da izvučem nešto, ja čak nisam tu peticiju ni stavio u dokazne predmete jer je ona bila opšte poznata, da se uzvuče bilo šta što bi moglo da se kvalifikuje kao nekakav srpski nacionalizam i nešto na šta je rukovodstvo na Kosovu i Metohiji moglo da reaguje ovako burno, kao što je reagovalo i kvalifikovalo kao što je kvalifikovalo. Da li ima bilo šta? A gospodin Bulatović ima peticiju u ovoj knjizi koja je objavljena.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Bulatoviću, ima li nešto u peticiji šta bi moglo da se kvalifikuje kao srpski nacionalizam?

SVEDOK BULATOVIĆ: Nema, gospodine Robinson. Upravo smo tražili tekstom peticije da se isprave sve pogrešne postavke u društvu kako bismo mi bili dovedeni u ravnopravan položaj sa drugima i sa Šiptarima, naročito, na Kosovu i Metohiji.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Dobro, ne treba onda da se čita, a ako

gospodin Najs bude želeo o tome unakrsno da ispita, on to može kasnije i da uradi.

TUŽILAC NAJS: Mogu li samo da zamolim svedoka da na trenutak pogledam tu peticiju. Ako to nije ova verzija koju sam vam ja dao, možda onda mogu da je pronađem do utorka.

SUDIJA ROBINSON: Da, pogledajte je i, molim, vas vratite.

TUŽILAC NAJS: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, jeste li vi potpisali tu peticiju?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Prvi sam ja potpisnik te peticije, gospodine predsedniče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi, pošto ste vi prvi potpisnik, je li to bio izraz vašeg autonomnog stava, vas koji ste napisali i potpisali tu peticiju ili ste dobili neke instrukcije od nekog organa ili neke organizacije ili nekih pojedinaca kako da je sastavljate?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pred Tribunalom želim da kažem, kao što sam se i zakleo, istinu. Mi smo sastavili tekst peticije, obični ljudi, obični građani raznih struka. Nijesmo bili pravnici, pa smo, onda, pozvali u pomoć jednog novinara, Rajka Đurđevića iz Kaluđerice kod Beograda. I konačni tekst on nam je ovako sredio i taj tekst je otkucan i ja sam ga prvi potpisao i na njega stavio svoju adresu, što možete videti u knjizi koja je kod gospodina Najsa

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite, gospodine Bulatoviću, kakav je odjek imala ta peticija u jugoslovenskoj javnosti?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Imala je određani negativan odjek kod određenih foruma, posebno na Kosovu i Metohiji, a i na

nivou federacije. Ona je okvalifikovana kao buđenje nekog srpskog nacionalizma na Kosovu. Kako mi to sad tražimo ravnopravan položaj na Kosovu? “Pa zar niste vi ravnopravni” i tako dalje. Oni su smatrali, to šta se radi na Kosovu i Metohiji, taj i teror i podržavanje trerora prećutno od strane vlasti, da je sve to u redu i da ne treba mimo tog ništa da se menja u društvenim postavkama. Ne znam da li sam bio jasan?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, sasvim, sasvim je dovoljno. A ko je još s vama, vi kažete vi ste zajedno pravili koncept te peticije i pisao, ko je još od tih kojeg se sada sećate, s vama radio i pripremao tu peticiju?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Tu peticiju je pripremao pored mene i Boško Budimirović, Šolević, pored mene tekst peticije spremao je i Milo Maslar, Popović, evo ga na slici ... Ja bih hteo da ako može na grafoskopu da stavimo sve te ljude, da se vide, da vidi Sud, ovaj, da su to obični građani i sve te žalbe sa terena koje su bile, da ih prenesemo u tekstu.

SUDIJA ROBINSON: Mislim da ne želimo da pogledamo te fotografije.

SVEDOK BULATOVIĆ: Pa, dobro. Vaša volja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, vi ste sada pomenuli Šolevića, Budimirovića. Pominjalo se vaše ime, Šolevića, Budimirovića i još nekih drugih koji su činili neko jezgro tog, kako se onda to govorilo o vama ... Možda je bolje da vi objasnite kako su vas kvalifikovali? Da li je sve to bilo u vezi sa pripremom i radom na toj peticiji?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Oni su nas kvalifikovali kao srpske nacionaliste, kao, ali ne u smislu nacionalizma nego u smislu šovinizma, mržnje koja nije bila prisutna, jer nacionalista je onaj ko brani svoj narod i ko voli svoj narod. A šovinista je onaj koji mrzi

ostale narode, a samo svoj narod voli. Tu je razlika. Oni su nas podvodili pod ovu drugu kvalifikaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, jeste li vi s tim ljudima koji su pominjani s vama, formirali neku neformalnu grupu da bi se sastajali, radili organizovali i tako dalje.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Nikakva grupa nije ni bila, gospodine predsedniče, samo spontano. Zbog toga što sam ja prvi progovorio o tome nasilju javno, dolazili su kod moje kuće neprestano, reke ljudi su dolazili iz svih krajeva koje ja nisam ni poznao, sa teritorije Kosova i Metohije, jer Kosovo i Metohija su negde 10.104 kvadratna kilometra. Sad zamislite vi iz svih tih krajeva kad dolaze ljudi, znači muka ih je neka naterala da dođu kod mene. A ja nikada nijesam bio ni predstavnik vlasti, niti sam bio čak u Radničkom savetu, u preduzeću. Bio sam običan inženjer, običan radnik koji sam radio svoje poslove u okviru struke. U remontu sam bio upravnik dugo vremena i tako, šef mehanizacije sam bio isto u kombinatu, dugo vremena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Tamo je bilo i Šiptara i Srba i Turaka i Roma zaposlenih i ja bih voleo ovaj Tribunal ... Da javno kažem da neko od tih ljudi za cio moj radni staž i za moj život, jer ja sam tamo rođen i tamo sam živio 62 godine, ako ima bilo šta, neku riječ da kaže neka izvoli, pred ovaj Sud neka pošalje taj telegram, šta ima to da kaže protiv mene. E sada, ako ja smetam što mogu javno da kažem kad nešto vidim da ne valja, e to je druga rabota, to je druga stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, vi ste dugo živeli na Kosovu. Sad ste pomenuli da ste radili sa svim nacionalnostima, evo sada kažem, da izdvojim tu Albance, da li vi smatrate da ima bilo koji Albanac kome ste vi učinili nešto nažao?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne daj Bože. Ja sam vaspitavan u porodici Bulatovića. To je najbrojnije bratstvo srpsko koje potiče

od jednoga čoveka, vojvode Nikše po kome se zove grad Nikšić u Cnoj Gori. I nama je u genezi našoj da samo ljudski govorimo i da se ljudski ophodimo prema drugima. Ako ja nešto protiv nekoga nešto radim, na posredan način radim i protiv moje porodice i protiv mog naroda i protiv moje države. I u tom smislu su svi naši vaspitani i zbog toga mi stradamo što se ne možemo uklopiti u neke, ovako, radnje koje kao jegulja idu. Mi smo pravolinijski ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, da li je u vezi sa ovim, znači i te peticije date, vidim da je posle išla i peticija srpskih intelektualaca, da li ... I obraćali ste se za pomoć i državnim organima u Srbiji, u Crnoj Gori, na Kosovu u opštini i tako dalje, da li se poboljšalo, dakle, nešto u pogledu otklanjanja tih svih stanja zbog kojih ste vi protestovali?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa ništa se nije, gospodine predsedniče i gospodo sudije, ništa se nije poboljšavalo. To je bilo problem ... Što, kada slušate u javnim glasilima šta kažu rukovodstva pokrajine, vi mislite da će sada mleko i med da poteknu u pokrajini Kosovo, a kad pogledate sutradan ništa se nije preduzelo, ništa se nije učinilo. Neka pomake su radili kadrovske unutar struktura. Kao da su sa tim nešto rešili, ali politika osnovna je ostajala ista. A problem su bile političke postavke, a nije bio problem da li će tu biti Kosta Bulatović ili drugi tamo. To je problem bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Bulatoviću, neposredno pred odlazak na pauzu, pomenuli ste da su vas uhapsili.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako se to dogodilo i zašto ste uhapšeni?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa upravo sam uhapšen zbog ove peticije koja je sada u knjizi tamo, koja je kod gospodina Najsa, a razlog je bio da na neki način zaustave mene, smatrali su da ako mene zaustave, da ja ne govorim javno, da će sa tim, niko se više

neće buniti na Kosovu i Metohiji. Narod se iseljavao ko je god mogao da proda imanje, kuću, zemlju, prodavali su ljudi u bescenje i odlazili u pravcu središnje Srbije. Sa te teritorije su se sklanjali i onu su smatrali da taj trend treba da se i dalje održava. A ja sam im bio, što sam javno nastupao i što sam bio inicijator da se napiše jedan zahtev, a to je ta peticija, ja sam im bio smetnja u tom političkom smislu, a ne u nekom drugom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Bulatoviću, da li je to vaše hapšenje imalo neki publicitet?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Imalo je publicitet, regovanje. Ja sam se nalazio u pritvoru u Prizrenu (Prizren).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite, s kojim obrazloženjem su vas uhapsili?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Uhapsili su me zbog toga što ovaj, bunim narod, što širim lažne informacije o stanju na Kosovu i Metohiji i tako u tom smislu, a nisu pominjali peticiju, da bi sakrili svoje radnje. I onda se tamo okupilo kod moje kuće više desetina hiljada ljudi za koje ja nijesam znao i onda je ispalo ja sam u Prizrenu, ja ne znam šta se napolje radi, a tamo se toliko desetina hiljada ljudi skupilo. Masa se za tri dana i tri noći nije razilazila nego se povećavala. Oni su se onda poplašili opšte pobune naroda, da ne dođe posle i do neželjenih posledica drugih razmera. E to je ... I zbog toga su me posle i pustili, zbog toga je došao sada već pokojni tadašnji predsednik Srbije Ivan Stambolić. On je došao u Kosovo Polje. On je došao u Kosovo Polje 6. aprila. On je održao jedan govor ispred Doma kulture svojstven političarima iz toga vremena, komunističkog. Narod nije s tim bio zadovoljan pa je u tom njegovom govoru bilo i upada "Kosta, Kosta", pominjali su moje ime. Njemu je to mnogo smetalo i čudio se ko je taj Kosta, ko je taj sad ko njima tu političku igru remetiti. On je stvarno tu dao obećanja da će se preduzeti mere kao i svi drugi što su obećavali, rukovodioci iz pokrajine. Tako je on sad ispred Srbije dao obećanja da će se to sprečiti, dalje nasilje i da će se to zaustaviti, da će se to smiriti situacija i da ćemo

mi živeti zajedno kao braća i tako dalje. Međutim, kad je on otišao od toga nije se ništa menjalo i posle godinu dana, nešto više od godinu dana posle njegovog odlaska, u stvari, sutradan posle njegovog odlaska bio je odlazak naroda, velikog djela naroda, nekoliko hiljada, u "Sava centar" u Beogradu. Ja imam ovde i fotografiju sa toga skupa gde govori jedan starac od 83 godine. Pošto ne može na grafoskop, evo, neka vidi Sud. To je Božo Marković iz sela Batuse (Batuse), tamo gdje su sad zabranili struju u onom selu. Eto, taj čiča je umro u međuvremenu, on je govorio u "Sava centru". Ja slučajno imam njegovu fotografiju tu kod mene. Posle toga, nešto više od godinu dana, Zoran Grujić, doktor nauka ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sačekajte malo. Pre nego što pređete na Zorana Grujića, recite mi, molim vas, gospodine Bulatoviću, koliko ste dugo bili u zatvoru tada kada ste uhapšeni?
SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Tri dana i tri noći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tri dana i znači onda je bilo to okupljanje naroda i onda su vas pustili?
SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste još koji put hapšeni?
SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Hapšen sam iste godine, 20. juna. 20. juna 1986. godine sam hapšen u selu Barič nedaleko od Obrenovca, jer je toga dana veliki narod, nekoliko sela iz Metohije i sa Kosova krenulo u opštu seobu Srba sa Kosova u središnju Srbiju u pravcu Kruševca. Policija je to zaustavila. Postoje i fotografije koje ovde možemo da priložimo, da je policija to zaustavila kod Kosova Polja i nije dozvolila da taj narod ode u tom pravcu i zbog toga je, ovaj, zbog toga sam ja uhapšen tamo jer se za sve što se desilo posle tog mog istupa, prvoga, 1983. godine, 1984. godine, kad je to bilo, 1983. godine, sve što se desilo na Kosovu i Metohiji ja sam bio dežurni krivac. Drugoga krivca ... Sve je drugo bilo stanje u državi dobro, ali taj je bio parametar koji smeta. I zbog toga sam ja posle toga drugog hapšenja i svega što je bilo krajem novembra, mislim u

početku novembra 1987. godine, vi ste došli ... U stvari vi ste došli posle proterivanja Zorana Grujića sa Kosova, njemu su sada izgorelo pet kuća u Kosovo Polju, njemu i njegovom bratu. I eno ih ostaci njihovih zidina. On je i dalje ostao, eno ga, on je i sada direktor "Komerrijalne banke", beogradske, u Gračanici. Taj doktor Grujić.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Narod se okupio oko njegove kuće, zašto je on morao da pobegne za Beograd i tu je nekoliko hiljada ljudi bilo. Mene su javili kući, kaže "Zašto ti nijesi tamo, šta je ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Stanite, gospodine Bulatoviću. Kažete da se narod okupio oko kuće Zorana Grujića da protesvuje zašto je on morao da pobegne za Beograd.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bio razlog okupljanja?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, to je bio razlog okupljanja, gospodine predsedniče. Onda se, onda se ... Šta se tu dogodilo? Ja kad sam stigao, tamo sam zateko i Mitra Balevića i člana Opštinskog komiteta Saveza komunista Prištine, Pavla Jovanovića. On je umro u međuvremenu, ali je bio jedan, ovako, aktivista, pošten iz našega kraja iz sela. Oni su tu sa narodom razgovarali šta će i kako će, pa je pao predlog od jednog seljaka iz sela, Svetozara Grujića, da zovemo ... Zvali smo prošle godine Ivana Stambolića, ništa nije preduzeto. Sad ćemo da zovemo, pošto ste vi bili postavljeni na mesto predsednika, valjda Centralnog komiteta Srbije, onda je, odlučeno je tu, "dajte da zovemo ovoga Miloševića, novoga koji je bio nepoznat javnosti široj", jer ste vi, za kratko vreme ste došli iz Gradskog komiteta i tako, nijeste sa Kosovom imali ništa ... "E ěajde da zovemo njega. ěAjde da zovemo njega." I onda su poslali, odluka je tu pala. Mitar Balević kao predsednik ovoga Mesnog komiteta iz Kosova Polja, on je dao obavezu pred tim narodom, "ja vam garantujem da ćemo obavestiti o svemu ovome Centralni komitet Srbije, ovaj i Jugoslavije, a da ćemo tražiti, na zahtev naroda, da dođe u

Kosovo Polje Slobodan Milošević". I 20., ako se ne varam, 20. aprila, vi ste došli u popodnevnom časovima u Kosovo Polje. Išli ste pješice od centra Kosova Polja, od Zadružnoga doma, kulture, u stvari, pa do škole osmogodišnje "Aca Marović" i tu je na letnjoj onoj pozornici, odatle ste se obratili narodu. Nije bilo mnogo naroda, oko nekih 10.000 ljudi, ovaj i tada kada ste vi govorili, nije narod bio zadovoljan, gospodine predsedniče, sa tim vašim govorenjem tadašnjim i onda je Šolević kao predsednik Akcione konferencije 17. mesne zajednice iz mase viknuo, a bio je blizu bine, a visok je, inače, visočiji od mene za glavu, on je viknuo, "Gospodine, družo predsedniče, nijesmo mi vas zvali ovde da slušamo monolog nego smo vas zvali da s vama vodimo dijalog. Znači, da mi kažemo vama našu muku, šta nas muči." Onda ste vi na to odgovorili, s tim je završen skup, "Ovde za četiri dana me čekajte, izaberite vaše predstavnike, a ja dolazim."

prevodioci: Molimo svedoka da govori sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, na mitingu ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, postavite konkretna pitanja, a ja ću biti veoma zahvalan ako budete davali kratke odgovore, gospodine Bulatoviću.

SVEDOK BULATOVIĆ: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, dakle ja sam se obratio građanima. Sad ste objasnili kako je Šolević rekao, "nećemo da slušamo monolog, hoćemo da vodimo dijalog" ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam rekao "dobro, onda izaberite predstavnike jer na mitingu se i ne može voditi dijalog i za četiri dana ću da dođem."

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Istina je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesam ja došao za četiri dana?
SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Došli ste za četiri dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Bulatoviću, sad ću da vam pročitam šta piše u tački 76 ove kosovske optužnice u vezi sa tim skupom u aprilu 1987. godine. Preskočiću ovo kako sam bio izabran i tako dalje, tada 1986. godine sam bio izabran, to se konstatuje, što je tačno i onda se kaže: "Na sastancima sa lokalnim srpskim rukovodstvom i u govoru pred skupom Srba, Slobodan Milošević je podržao srpski nacionalistički program". E sad ja vas sasvim konkretno pitam. Jeste li vi uopšte imali kakav program. Na tom skupu, vi ste bili na skupu u Domu kulture u Kosovu Polju gde sam ja govorio i gde ste vi govorili.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad vas pitam, jeste li vi uopšte imali nekakav program? Bilo kakav program?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Nikakav program nijesmo imali bez to što smo napisali u peticiji i tražili da se dovedemo u ravnopravan položaj sa ostalim narodima i narodnostima na Kosovu i Metohiji. Cijela ... Naš zahtev se cio svodio samo na to. I nikakav program tu nije bio. Vi ste slušali, sedamdeset i nešto ljudi je govorilo, iznosilo svoje probleme ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, šta je bio, šta je bila svrha tog skupa? Da li da vi čujete mene ili da ja čujem vas i šta je, u stvari, bio cilj skupa? Vi ste izabrali predstavnike i bio je pun onaj Dom kulture.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da vam kažem, predsedniče. Mi smo imali ovako, očekivanja da ovi ljudi koji su oštećeni na bilo koji način ... Nad porodicama i pojedincima je izvršeno nasilje na Kosovu i Metohiji, da oni iznesu svoju problematiku pred vama. A Boga mi smo očekivali i od vas da date odgovor, ima li nade od tog rukovodstva Srbije da nešto preduzme da nama pomogne ili ćemo svi otići na kolektivno iseljavanje. A prije toga, moram da vam kažem, što

nije napisano u ovoj mojoj izjavi, mi smo išli i videli smo beznađe, da smo prepušteni stihiji, da smo pušteni niz vodu. Gospodine Robinson, mi smo išli grupe po grupe ljudi, ja sam išao, na primer, u Paraćin sa čika Đurom Baukom, sa Boškom Budimirovićem i tražili smo od predsednika opštine, može li on na toj teritoriji da nam da od društvenog poseda površine gde bismo mi mogli da sagradimo i napravimo placeve i na taj način da se preselimo na te teritorije, da bismo izbegli egzodus. I to je bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da se vratimo, da se vratimo na skup u Kosovu Polju. Vi ste bili u Domu kulture u Kosovu Polju 24. aprila?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta se tamo dogodilo?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa čim je počeo skup, čula se neka velika huka napolju i galama. Mitar Balević je rekao, "gospodine predsedniče", u to vreme se oslovljavalo sa "druže", "napolju je situacija vrlo zategnuta, svađa je u pitanju i morate izaći napolje da se to umiri". I onda ste vi i Azem Vlasi (Azem Vllasi) sa vama, otišli ste napolje. Ja nijesam bio napolje, ostao sam u sali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda neću ni da vas pitam šta je bilo napolju jer niste bili napolju ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Nijesam bio napolju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To smo mogli da vidimo i ovde na trakama, vi nemate ni potrebe da o tome svedočite. U svakom slučaju stanje se smirilo i počeo je sastanak i on je trajao celu noć, je li tako?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Celu noć do 6.30 ujutro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate koliko ljudi je govorilo na tom skupu?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Preko 70 sigurno, a sad koliki je

broj, ne smijem da precizno kažem. Ne želim da, ali preko 70.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako se taj sastanak odvijao. Je li se odvijao mirno, uredno, je li bilo tu ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Mirno, dostojanstveno, ništa tu je govoreno, ali tu je govorena istina. Tu ste bili vi, bio je Azem Vlasi predsjednik Pokrajinskog komiteta Saveza komunista Kosova, bio je Kolj Široka, pokojni, on je kao predstavnik iz federacije bio tu, bio je Haljit (Halit), Haljiti (Haliti), ovaj, predsjednik Opštinskog komiteta Saveza komunista Prištine i još sa njima je bilo u pratnji nekoliko ljudi, ja ih ne poznajem, ali ove koje poznajem ... Sedeli ste u prvom redu. Ja sam bio u sedmom redu i posmatrao sam sve to. Ja nijesam bio na tom skupu nikakav govornik, jer lično mene, lično mene, ovaj, ja jesam imao oštećenja određena i neprilike, ali ja to nisam hteo da ističem lične stvari i u drugoj državi da sam bio možda bi se nešto slično moglo dogoditi i nijesam hteo da se vadim na sebe i na svoje probleme nego da vidimo opšte probleme i naroda probleme. E to je to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Bulatoviću. Pre nego što vam postavim dalja pitanja, skrenuću vam pažnju na ovaj ovde dokument u tabulatoru 2. To je vaš zahtev.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde piše da ste ga uputili save-tu 16. i 17. Mesne zajednice Kosovo Polje.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A piše da je zahtev ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

prevodioci: Molim vas, mikrofon

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo ste uputili 12. novembra 1987. godine?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Jeste. To je bilo negde

sedam meseci posle vašega dolaska u Kosovo Polje. Otrprikle.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. E sada mi recite, da li se ovde vidi na poslednjoj strani ... Vi ste uputili, dakle ... Glavna adresa na koju je upućeno je savet 16. i 17. mesne zajednice...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je vaša ta, lokalna mesna zajednica u Kosovu Polju ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dostavili ste kopiju Rejonskoj konferenciji Kosovo Polje, kao što se vidi ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda Akcionoj konferenciji mesne zajednice ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste i jedne i druge.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Organizaciji Saveza komunista 16. i 17. zajednice ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rejonskoj konferenciji Socijalističkog sveza u Kosovu Polju ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda konferencijama takođe mesnih zajednica u Kosovu Polju ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svim podružnicama u Kosovu Polju ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sve u svemu, sve su ove adrese u

Kosovu Polju, s tim što se na kraju kaže: "i na uvid ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Narodu kome pripadam i javnosti. Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste ovo dali, pretpostavljam da se objavi ako ste ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ako treba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako treba. Samo da se kratko pozabavimo ovim šta ste vi ovde tražili. Vi ovde kažete da tražite da se odobri da napustite mesto u kome živite, navodite u poslednjem pasusu na prvoj strani da ste protivzakonito hapšeni 2. aprila 1986. godine ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pušteni 5. aprila ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa obrazloženjem da se pogrešilo u vašem slučaju, je li tako?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da će sve biti obustavljeno. Međutim dalje je bilo komplikacija u koje sad neću da ulazim ovde, koje vi opisujete i onda ste se septembra pismeno obratili rukovodiocima. Sticajem okolnosti, svi su Albanci: Kolj Široka, Azem Vlasi, Rahman Morina (Rahman Morina) i doktor Agip Haljilji (Agip Halili).

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa zahtevom da se slučaj okonča. Kolj Široka je bio u federaciji, Vlasi u pokrajini i Morina i Agip Haljilji, predsednik Opštinskog komiteta Prištine, je li tako?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Istina je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Posle toga, dakle, vi kažete, 8. septembra ste im se obratili, a 10. septembra, sad je ovo poslednji pasus na drugoj strani, ja ću vam pročitati šta ovde piše: "Dana 10. septembra, inspektor Državne bezbednosti iz Prištine došao je kod mene u preduzeće gde radim sa zahtevom da pođem s njim ili da odem sam u Pokrajinski Sekretarijat unutrašnjih poslova, jer neki drugovi iz republike i federacije treba da razgovaraju nešto samnom".

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Pošao sam s njim tamo u kancelariju kod druga Božovića gde su bili drugovi iz Republike Srbije i federacije i sa njima razgovarao". Ko su bili ti drugovi?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa jedan iz Federacije, ja mislim Rauković da se prezivao?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Iz kojih su organa oni bili?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Oni su bili iz Državne bezbednosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači to su bili ljudi iz bezbednosti.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Iz bezbednosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda vi ovde pišete ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: A Savić iz Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Oni su mi skrenuli pažnju na to da sam ja organizator okupljanja srpskog naroda na Kosovu, pa su zahtevali od mene da ubuduće ne idem na takva okupljanja kao i da ne govorim" ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Istina je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... "Jer ja svojim prisustvom i govorenjem iritiram mase i mnoge koji me i ne poznaju. Ja sam im odgovorio da ja nisam nikakav organizator okupljanja jer je taj

narod, jer taj narod okuplja muka i nevolja ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "A što ste tiče mojih govora da stojim iza njih jer sam reko samo najobičniju istinu šta se radi protiv tog naroda na Kosovu i da nisam nikoga nagovarao ili podučavao na bilo kakvo okupljanje ili govorenje".

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Sve je istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Tom prilikom sam im obećao da neću ići na okupljanja niti ma šta govoriti, a on nije ..."

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, došlo je vreme da postavite pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Robinson. Vi ste, znači, njima tada obećali da nećete ići na okupljanja, da nećete čak ni govoriti. I jeste li išli na okupljanja i govorili?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Išao sam na okupljanja i govorio sam. U Nikšiću sam bio na jednom takvom skupu i govorio sam. A kod moje kuće, kad sam se vratio sa toga saslušavanja iz Prištine, bilo je negde oko 150 do 200 građana, zašto je mene pvela Državna bezbednost u Prištinu. Sutradan, posle toga, ja sam ovog Božovića zvao i obavestio ga telefonom da on pošalje svoje ljude da ne kaže da ja te ljude zovem kod moje kuće. Nek pita njih što su se okupili tu, šta traže tu? Sutradan je bil oko 2.000 građana. I onda sam ja morao da izađem pred njima i da se javno obratim i da im objasnim i zamolim da idu svojim kućama i da će se stvar poboljšati i ja sam tako ovaj moj narod, praktično, praktično sam ih jednom, jednom varkom napravio da bi se to malo smirilo. Evo to je ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači nastojali ste da ih ubedite da odu kući.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da odu kući. To je istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ovde dalje, u ovoj svojoj pred-

stavci o ovome gde tražite da vam se dozvoli iseljavanje, govorite da se 2., 3., 4. i 5. aprila, dok ste se nalazili u pritvoru, građani okupili ispred vaše kuće i kažete, "pitam vas kako sam ja mogao iz zatvora organizovati ma kakvo okupljanje u Kosovu Polju?" Vi se pravdate zbog okupljanja. Da li je to okupljanje bilo nešto što je nezakonito za šta ste vi morali da se pravdate ili nije?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa nije bilo nezakonito, godine predsedniče i gospodine Robinson, nego je ... To su bili metodi. Oni nisu znali više šta treba da urade: ili da me fizički likvidiraju ili da mi odobre da idem sa te teritorije, ali u to vreme su dali zabranu da ne može niko da se iseli sa Kosova trenutno bez zahteva mesnim zajednicama i zato sam ja ovaj dopis i uputio u obadve mesne zajednice Kosova Polja. Prema tome, taj narod se okupio zbog muke. Svi smo imali istu muku: šta će biti s nama?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi u ovom dokumentu kojim se obraćate i tražite da vam se omogući da se iselite, govorite na četvrtoj strani u prvom pasusu da je vršen pritisak na vašu porodicu i kažete: "Takođe je vršen pritisak na moju familiju" i tako dalje, govorite o ćerkama, o maltretiranju vaše dve ćerke. Je li to bilo nešto što se samo vama tada događalo ili se događalo još nekom na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: A redom se događalo, gospodine predsedniče. Za mene, konkretno, ja verujem da se događalo zato da bi me na neki način učutkali i tako. To su razne metode primenjivane. Jednostavno ja nemam rečnika da objasnim šta se sve na Kosovu tih dana, u tom vremenu, događalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi se onda žalite zašto vas je izvesni funkcioner koji je ili Srbin ili Crnogorac, to vidim po imenu, "Stijović", u svakom slučaju nije Albanac, kvalifikovao da govorite sa nacionalističkih pozicija, a onda vi u vezi s tim kažete na kraju ovog drugog pasusa: "Braneci svoj srpski narod i tražeći prava da bi taj narod bio ravnopravan s drugim narodima u socijalističkoj Jugoslaviji, posredno branim i druge narode i za njih tražim prava,

ali samo na bazi potpune jednakosti bez koje ne može biti bratstva i jedinstva.”

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: To sam uvijek javno govorio na svim skupovima, ali baš zbog toga što nijesu mogli da nađu nikakva začkoljicu, zakačku da bi me osudili, da bi me zatvorili, da odem na robiju, zbog toga sam ja bio njima, ovako, nezgodni protivnik u ringu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Bulatoviću, vi se zalažete, dakle, ovde isključivo za ravnopravnost, a ne za nekakva veća prava. Da li je to bio stav i ostalih koji su s vama učestvovali u pisanju peticije? Da li je na bilo kakav način se tu pojavilo podsticanje neke netrpeljivosti prema Albancima ili bilo kojoj drugoj nacionalnosti u Jugoslaviji?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Gospodine predsedniče, gospodine Robinson, ja ovde odgovorno tvrdim da sam vaspitno delovao na sve one koji su dolazili kod mene i u kancelariji i kod moje kuće i na ulici me presretali i svuda i na svakom mjestu da ako bilo šta kažemo loše ili bilo šta uradimo protivu Šiptara ili protiv Turaka ili protiv Roma ili bilo kojih tamo Muslimana koji su živeli na Kosovu i Metohiji, da mi posredno postajemo neprijatelji svoga naroda. I nemoj kod mene da dođe ni jedan takav koji tako misli. I oni su to dobro znali. Ja sam rekao, više neću niti s vama niti ću ići govoriti ukoliko neko se istrči da nešto ekstremno, bilo šta kaže. Jesmo ugroženi, jeste na nas se vrši teror, ali moramo biti tolerantni jer mi drugu Srbiju nemamo bez ovu Srbiju. I ne možemo iz naše države sada da bježimo, a ne možemo ni prema toj manjini da se odnosimo drugačije nego samo na ravnopravnoj osnovi da dovedemo stvari, ali da nateramo državno rukovodstvo da to uradi, a ne pojedinci. Je ne znam da li sam jasan bio?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, da skratimo, znači ... Preskočićemo sada taj period od par godina. Nakon toga došlo je do onih ustavnih promena 1989. godine, toga se, pretpostavljam, sećate?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi niste ustavni stručnjak i ja o ustavnim promenama neću da vas pitam. Samo želim da vas pitam kako ste vi, kao građanin na Kosovu i Metohiji, doživeli te promene na osnovu vaših saznanja, vašeg života na Kosovu i Metohiji i razgovora s vašim komšijama, kako su vaše komšije Albanci doživeli te promene?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Vrlo fino i vrlo normalno i početak posle tih promena je bio miran, tih, nije bilo nekih incidenata, nije bilo nasilja, odmah. Ali posle jedne, kao pauze, da kažem tako, odjednput su Albanci počeli da napuštaju preduzeća, gospodine Robinson. Ali nas je čudilo kao obične građane, kako to, ja jedva čekam da imam radno mesto da radim, a sad ja napuštam radno mesto ... Od čega ću da živim? Čudili smo se odakle će njihove porodice da žive. Ovaj, nijesmo mogli da shvatimo da oni dobijaju finansije iz, ovaj, od drugih zemalja, od drugih država, od drugih nekih veza, njima znanih, ja to ne znam ... Kako i odakle ta ogromna sredstva da se daju da neko ne radi, a da ovaj, živi dobro. Standard života Srba na Kosovu i Metohiji i standard Šiptara na Kosovu i Metohiji je bio ... Ogromna, velika razlika. U njihovu korist. Uostalom, to možete videti okularno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Bulatoviću, rekli ste da ste se čudili kako su Albanci mogli da napušteju poslove budući da je bilo teško da se dobije posao. I rekli ste da niste mogli da shvatite kako ih to finansiraju iz drugih zemalja kroz neke kanale koji su samo njima bili poznati i da vi o tome ništa ne znate. Recite nam koji je izvor vaših informacija, da su se oni od nekud finansirali?

SVEDOK BULATOVIĆ: Pa finansirani su, ovaj ... Novine su o tome pisale, ovaj, širom, da se finansiraju, ovaj, iz ... Sa srednjeg istoka, kanalima preprodajom droge, oružja i drugoga. To i danas pišu novine, ovaj, u našoj državi ... Verovatno vi to pratite pa znate. Prema tome, iz tih kanala. Nemamo mi druge izvore. Ja nemam

obaveštajnu službu pa da ja znam to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine, gospodine Bulatoviću, vi govorite sada o pojavi koja je usledila kasnije, dakle, da su mnogi Albanci napuštali svoj posao, jednostavno iz razloga koji su njima bili poznati. A da li vam je poznato da se tada govorilo u njihovim političkim krugovima da treba bojkotovati poslove, da treba bojkotovati radna mesta, napuštati i tako dalje? Da li išta znate o tome?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa znam. Jedanput je ... Kaćuša Jašari (Kaqusha Jashari) i Azem Vlasi su praktično javno pozvali na bojkot što je začudilo cijelu jugoslovensku javnost tada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi gospodine Bulatoviću, da li je iko iz državnog rukovodstva ili neko od tih kosovskih Srba podsticao Albance da napuštaju svoja radna mesta ili ih je neko isterivao s posla? Vi ste tada živeli tamo, radili s njima, da li znate za te primere da ih je neko isterivao s posla, podsticao da napuštaju posao, od Srba, dakle, ne mislim od Albanaca?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne daj Bože. To ako ima takva informacija, trebalo bi da se kaže ko, gde. To je netačno, to je velika laž, velika neistina. To nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li išta znate o uspostavljanju tih paralelnih struktura u zdravstvu, školstvu od strane tih albanskih organizacija?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Znam da su oni izvlačili đake iz škola i u privatne kuće, ovaj, odvijali nastavu. To sam gledao u Obiliću (Obiliq), konkretno. U jednoj kući u pravcu Crkvene Vodice (Palaj), ovaj, u Obiliću, tu je bila škola njihova, tu su đaci se okupljali njihovi, tu su nastavu neku, ovaj, vršili, to je jednostavno ... Proširivao se krug onih koji su bili za bojkot svega na Kosovu i Metohiji u njihovim redovima. A podstrek u tom vremenu mi nismo znali da dolazi sa strane, da oni imaju podrške. Bilo je Albanaca koji

su s nama bili dobre komšije, dobri susedi, radili zajedno u preduzeća, ovaj, nijesmo imali međusobnih sa njim nikakvih, ovaj ... Ali sa takvim Albancima, takvi Albanci, vidite, nijesu dobili podršku, nego su dobili podršku oni koji su hteli da vrše teror, nasilje, progon i tako dalje. Ta linija je dobila podršku, a ova linija koja je trebalo da dobije podršku, ona je bila zapostavljena, otuda dolazi da u ovom poslednjem ratu oni između sebe ubijaju sve one pojedince koji su hteli sa Srbima dobrosusedski da žive u selima, u gradovima, ulicama i tako dalje. Tu je cio problem, ne znam da li sam ja to znao da ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odakle vam, odakle vam ti podaci, da između sebe ubijaju one koji nisu bili za ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa evo, ja imam tu jednu, jednu novinu gde su čoveka koji je sa familijom ... Omogućio mu je Albanac iz sela Brolić (Broliq), opština Dečane da ga izvuče i da ga prebaci do Peći, a on je od Peći odselio za Cenu Goru. Sada živi u nekoj baraci u, ovaj, Nikšiću, Lončarevića ... Toga čoveka i njegovu, ovaj, ćerku, ovaj, su ubili posle, posle toga, nakon određenog vremena. A on je bio u odličnim odnosima i sa Srbima, nikad nije imalo stom familijom nikako loše, onako lijepo, ljudski i pošteno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi smatrate da su ga ubili zato što je imao pozitivan odnos prema Srbima?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa, ovaj, u novine, u "Dan", ovaj, ja mogu da pronađem dokumenta ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, nema potrebe da citirate novine. Poznati su vam slučajevi da su kažnjavani oni koji su na bilo kakav način imali pozitivan odnos prema Srbima?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Sigurno, to je sigurno istina. To i oni sami znaju. Oni najbolje znaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite, gospodine Bulatoviću, gde ste bili neposredno ...

TUŽILAC NAJS: Od nedavno optuženi postavlja sugestivna pitanja,

pa bi ga, možda, trebalo podsetiti na to.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću i dalje postoji ta tendencija da postavljate sugestivna pitanja. Morate da izbegavate sugestivna pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Robinson. Gospodine Bulatoviću, u tih 10 godina, evo od 1989. godine kad je promenjen Ustav, od 1989. godine do 1999. godine ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sve vreme ste bili na Kosovu, je li tako?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jesam, do 26. maja 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li znate ... I radili ste sve vreme?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja sam bio u penziji, gospodine predsedniče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Od kad?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa od 1993. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Imali ste prilično raširene socijalne kontakte sa svima, sa Srbima i Albancima?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Kako ne i u komšiluk sam imao, u neposrednu ... Komšiluk sam imao i kad sam bio, ovaj, doveden iz bolnica u stan u Prištini i komšija ... Albanci su dolazili da me posećuju i da me, ovaj, obilaze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. E sad, pitam vas, za tih 10 godina, da li vi znate za primere da su Srbi isterivali Albance s posla ili vršili prema njima neke mere diskriminacije?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Kod mene je protok ljudi,

dnevni, bio, otprilike, od 200 do 500 ljudi samnom se sretalo. Nikad nijesam čuo takvu informaciju. Ako neko ima takvo saznanje, neka ga kaže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gde ste dočekali početak NATO agresije na Jugoslaviju?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: A ja sam 19. marta 1999. godine doživio jedan težak saobraćajni udes kod Orlovića (Shkabaj), blizu Prištine, na pet kilometara i nalazio sam se na Ortopedskoj klinici KB centra u Prištini. Bio sam operisan i nalazio sam se u šok-sobi. Kad je počelo bombardovanje 24., ja sam bio u šok sobi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ostalo vreme, tamo do pred kraj maja kad ste prebačeni u zdravstvenu ustanovu na oporavak, sve vreme ste proveli u bolnici?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne, bio sam u bolnici nekih desetak dana, onda sam bio u Nišu u rehabilitacionom centru, 20 dana, pa se vratio kući opet u stanu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, za tih 10 dana, dok ste bili u bolnici, da li ste imali ikakva zapažanja u vezi sa nacionalnim sastavom lekara i pacijenata u toj bolnici gde ste vi ležali?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Gospodine predsedniče, bilo je isto kao pre početka agresije, dok sam ja bio. Apsolutno isti ljudi. Evo, ovu ruku, ostala je ona sakata, da je bilo pravilo sto Srba ona bi opet bila sakata. Pravio je Albanac doktor. Prema tome, to je osoblje bio, bilo je i Albanaca i Srba i jedna Turkinja je radila baš na odeljenju. Ona me redovno obilazila, davala mi injekcije i tako, ovaj ... Ja tu nijesam primetio ... Kao da nije bilo agresije iako su rakete pucale na svaku stranu. Tu nije bilo nikakvog poremećaja. E kasnije šta je bilo, ja to ne mogu, o tome da govorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A šta se dogodilo s vama nakon vašeg oporavka u prištinskoj bolnici, otišli ste u drugu neku ustanovu?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Otišao sam u Niš, u

Rehabilitacioni centar kod doktora Kojovića i kod ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ne morate da precizno ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: A odatle posle sam prebačen ovaj, kući, 10 dana, a odatle sam dobio uput i doktor Popara je dao hitnu pomoć ... Ja sam bio nepokretan i prebačen sam u Igalo u, ovaj, u Rehabilitacioni centar u Crnu Goru, na more. Tamo sam i dočekaao Kumanovske sporazume (Military Technical Agreement).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite mi, molim vas, kao građanin Kosova i Metohije i kao osoba koja je iskusila razne posledice odnosa, međunacionalnih odnosa na Kosovu i Metohiji, kako ste vi doživeli prisustvo i angažovanje policije i vojske 1998. godine i 1999. godine na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Doživio sam, gospodine predsedniče, kao jednu normalnu stvar. Došlo je do ubistava pojedinih Srba i to redom, od ovoga Bijelića Đorđa u Stepenicama, pa dvojica Mitrovića su ubijena u Mijaliću (Mihaliq), pa redom je počelo ubijanje Srba. Morala je, morala je, znači, da policija ide na teren i da interveniše, da blokira određene punktove, saobraćaj kuda su se ti teroristi kretali. Ovaj, oni su tako ubijali i policiju, kod Glogovca (Glllogoc) je koliko, njih sedam ili devet, ne znam koliko je na rampi poginulo milicionera iz zasjede i tako dalje ... Onoga mog rođaka Bulatovića izveli su iz voza na Banjicu (Bajice) i ovaj, ubili ga odmah tu. Žena je gledala iz voza kad su ga ... Uхватili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste bili u kontaktu i sa dosta Albanaca. Kakav je bio stav tih Albanaca s kojima ste vi komunicirali u vreme NATO agresije, o NATO agresiji? I o terorizmu ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da vam kažem, nijesu oni loše reagovali, gospodine predsedniče. Nijesu loše reagovali, samo ako bih hteo da optužujem, oni su isto kao i mi rekli da ovo ne valja, da ovo ne valja ni za Srbe ni za Šiptare, da ovo ničemu ne vodi i tako dalje. Ali su to bili Albanci koji nijesu bili uključeni u tu grupaciju fašisoidnu. To je to. Jer se ja sa takvima nijesam mogao ni družiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo još par pitanja da vam postavim. Vi se sećate tih raznih masovnih odlazaka Srba na demonstracije, pogotovu 1988. godine i 1989. godine. Da li se sećate toga?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Sećam se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta vi znate o tom odlasku Srba širom Jugoslavije 1988. godine i 1989. godine? Da li je neko iz rukovodstva pozivao ili indirektno ili direktno podsticao vas sa Kosova i Metohije da idete u druge gradove i tamo demonstrirate?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ni slučajno. Mi smo to sami radili. Prvo smo otišli u Novi Sad zbog toga što je Krunic i to rukovodstvo pokrajine Vojvodine za nas bilo velika prepreka da bi došlo do promena, ustavnih, u Srbiji i da bi, ovaj, pokrajine došle u okviru Srbije, ingerencije Srbije da budu na celoj teritoriji. I mi smo na te skupove išli. Ovamo kad se tiče po gradova, išli smo po gradova vrlo jednostavno, gospodine predsedniče ... Išli smo da zakažemo skupove u tim gradovima i da ljudi naši iznesu stanje šta se radi na Kosovu i Metohiji, jer je štampa dotadašnja vrlo, vrlo oskudno govorila i pisala šta se tamo događa. Ipak je to ... I ako se nešto napiše, to je prolazilo, ovako, nekim malim kanalom. Niko ... Znači, mi nijesmo poznavali prvo, godine predsedniče ... Jeste li vi nekoga poznavali od tih ljudi iz Kosova Polja? Nikoga. Ili sa Kosova? Niti vas? Mi smo jedino koga, koga smo mi poznavali u Beogradu ... Ja sam bio taj koji sam prvi išao u Beograd. Ja sam išao kod ovija iz savezne Skupštine. Na primer kod Zarija Martinovića, išao sam kod ovoga, Batrića Jovanovića, kod tih ljudi sam išao jer su oni bili poslanici narodni, kako bih to rekao u ovom zapadnom smislu, kongresmeni. Znači, kod njih sam išao da im pedočim situaciju, da im iznesem, da im podnesem neke dokaze šta se radi i kako prema određenim familijama ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, molim vas, na tim skupovima koje su Srbi organizovali 1988. godine i 1989. godine, da li je to što sad govorite bio glavni razlog da se upozna javnost tamo sa situacijom na Kosovu i Metohiji ili ste imali neke druge ciljeve?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, samo taj cilj jedan je bio. Da bismo na taj način ... Narod shvatio ... Jer je ... 50 godina je pričano da je tamo bratstvo i jedinstvo, a je tamo med i mleko, a to mi, koji smo tamo živeli, samo mi znamo šta smo trpeli. To ne može da vjeruje ni ovaj Tribunal, to ne može niko da vjeruje. To ne može niko da izmisli tako nešto u glavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, da li je na bilo kom od tih skupova bilo nekog nasilja?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ja sad to prvi put čujem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam, da li je bilo ...

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Nikada ja nisam čuo da je neko nasilje bilo. Ako neko zna, neka kaže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala, gospodine Bulatoviću, nemam više pitanja.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Molim.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Bulatoviću, vi ste izjavili da ste se veoma dobro slagali sa Albancima dok ste bili u bolnici. Znači, Albanci su vas posećivali?

SVEDOK BULATOVIĆ: Jesu.

SUDIJA ROBINSON: Mi smo ovde čuli slične iskaze i ranije. Recite mi onda šta je izazvalo razdor i sukob na Kosovu, ako je postojalo takvo bratstvo i ako su se svi tako dobro slagali? Šta je bio okidač sukoba?

SVEDOK BULATOVIĆ: Okidač sukoba je bio program njihov, fašisoidni, jer je veliki broj balista, fašista koji su sa okupatorom, sa Italijanima, paktirali, preveden u partizanske jedinice 1945. godine i ti odredi, iz tih fašističkih formacija, došli su u partizanske jedinice. I prihvatili su da budu članovi tadašnje Komunističke partije Jugoslavije. I onu su se u tom vremenu ponašali vrlo pošteno, vrlo

dobro, prosto su bili lojalni ... U tom vremenu, od početka, bili su lojalni i nije bilo u tom vremenu, gospodine Robinson, nekih velikih problema. Negde, negde ... Ali to u svakoj državi ima. I to je, to je moglo da se toleriše. Ali kako smo se udaljavali od Drugog svetskog rata, pa sve dalje, onda, se olako, počeli su ti crvi da gmižu i da rade. Odakle su oni imali potporu, kako, to mi ne znamo. Ali smo prvi put osetili, ovaj, taj talas posle Rezolucije Informbiroa, 1948. godine.

SUDIJA ROBINSON: Kad kažete "oni", na koga tačno mislite: Albanci, partija ili ...

SVEDOK BULATOVIĆ: Na, na, ovaj, na teroriste njihove. Oni su imali neku podlogu i neku potporu sa strane. Mi smo stalno smatrali da je to Albanija. Oni su imali iz Albanije jer su svoje ljude prebacivali preko granice ... Navodno beže od režima Enver Hodže pa beže u Jugoslaviju. Pa je onda to prečutkivano, "íajde neka, ako već beže zato što ne žele tu diktaturu Enver Hodže". Pa i neka dođu, pa im je onda naša država čak kupovala imanja od Srba, pa njima davala. Ali kada je to učestalo, kad su počeli da, ovaj, čitavo krdo stoke, stada, ovaca natovarenih ... Familija ide normalno preko granice, televizija snima, kad je počela televizija naša da to prikazuje javno da se preseljava ... Albanija se preseljava na Kosovo u Metohiju i na Kosovo, onda je kod nas nastala, ovaj, jedna, jedan znak pitanja "šta je ovo, šta se ovo događa, šta će biti sa nama, kud ćemo mi?" I teror je počeo da se povećava. Sa tim ... Odatle je to počelo.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Propustio sam da tražim ... Evo, imam samo ova dva dokazna predmeta u vezi sa svedočenjem gospodina Bulatovića. Molim da ih prihvatite.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

sekretar: To će da bude D294.

SUDIJA ROBINSON: Znači to je jedan broj za oba predmeta?

sekretar: Da.

SUDIJA ROBINSON: Gospodin Najš, izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, vi ste napustili Savez komunista 1967. godine zbog toga što je Ranković uklonjen 1966. godine? Je li to bilo ono šta vas je navelo? Šta ste vi mislili o uklanjanju Rankovića?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Šta sam mislio, Ranković je uklonjen što je došao u sukob sa Titom i Kardeljom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zašto vas je to navelo da napustite Savez komunista 1967. godine?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam u ovom dopisu ovde u tabulatoru 2 ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vrlo kratko, molim vas.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Kratko. Oni su, kada je smenjen Ranković, onda su smatrali, rukovodstvo pokrajine i Fadilj Hodža (Fadil Hoxha) da je sad momenat da sve treba kadrove srpske na Kosovu i Metohiji smeniti sa rukovodećih radnih mesta tamo gde su se nalazili, u tom trenutku, gospodine Najš ... Je li me čujete?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čujem.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ovaj, oni su smenjivali te ljude i onda su naišli na direktora moga gde sam ja radio kao radnik, Dušana Samardžića iz Gornjeg Dobrega (Miradi e Eperme) koji je bio najbolji direktor od svih direktora u tadašnjem "Kosovo-eksport" u kombinatu, vodio je ratarsku proizvodnju. E, kada je on došao na

udaru, kada su njega prinudno skinuli sa direktora i kada su ga prisilno naterali da ide u penziju, e to je taj slučaj kod mene stvorio jednu bunu na tu nepravdu, na to nepoštenje i ja sam tada napustio, to veče, na tom sastanku, partiju ... Rekao sam "ova partija vodi osuđenu politiku i neću da budem njen član." To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači od tada nadalje da li vas je brinulo to da Srbi nisu dovoljno zastupljeni na Kosovu, da nisu dovoljno zaštićeni na Kosovu? Da li je to bilo ono šta vas je brinulo?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nego progon sa radnih mesta. Upravo čišćenje. Jedna čistka kao sada etničko čišćenje što su 17. marta uradili, prošle godine. To je to, takva akcija je bila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da pređemo na velike ustavne promene od 1968. godine do 1971. godine, koje su otelotvorene u Ustavu iz 1974. godine. Recite nam da li ste vi jedan od onih koji su smatrali da taj Ustav koji nije favorizovao Srbe, da je posebno neugodan?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: 100 posto. Taj Ustav je bio i uzrok svih nedaća jer je tada Republika Srbija dovedena u neravno-pravan položaj u Jugoslaviji sa ostalim republikama. Ona je bila raščerečena između dvije pokrajine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne želim da prekidam vaš odgovor, samo želim da kažem da smo već čuli mnogo dokaza o tome. Bez obzira da li se taj Ustav nekome sviđao ili ne, on je donet od tada legalno izabrane Vlade, zar ne?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Jasno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I taj je Ustav kosovskim Albancima, zbog toga što su bili većina u pokrajini, dao vlast kroz zastupljenost u organima vlasti i neka očekivanja. I od tog trenutka na dalje, Srbi, među kojima ste bili i vi, čvrsto su rešili da zaustave ustavne promene i vrate stvari na staro, zar ne?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne, to nije tačno. Ja se u tom

vremenu nijesam miješao sve do početka vandalizma kada su počela rušenja grobalja, ubijanje redom Srba i to, e onda sam ja digao svoj glas. A prije toga se ja nisam miješao oko Ustava. Ja i nijesam, gospodine Najs, pravnik i bilo bi glupo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, da, dobro. Da se vratimo na pitanje. Od tog trenutka na dalje, od 1974. godine, bilo je Srba koji su bili čvrsto rešeni da se ustavne promene moraju vratiti na staro i vi ste se u nekom trenutku kasnije, povezali sa tim pokretom.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Takav pokret nije postojao. To je onda loša informacija. Kao da ju je pisao Pokrajinski komitet. To su lažne informacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dolazimo sada na sredinu osamdesetih. Preći ćemo preko demonstracija iz 1981. godine, možda ćemo da se vratimo na to sledeće nedelje u ispitivanju, a možda i ne ... Recite mi, vrlo uopšteno govoreći, da li biste prihvatili tvrdnju da je bilo bilo kakvih kršenja ljudskih prava kosovskih Albanaca sredinom osamdesetih godina?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Prema Albancima ili kako? Je li protiv Albanaca kršenja prava? Nad Albancima ili kako? Ne razumem pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, to vas pitam. Da li prihvatate to, protiv Albanaca?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Od koga? Oni sami od sebe da prave nered? Oni su bili, gospodine Najs, oni su bili većina. Vlast im je bila u rukama. Kako su oni mogli protiv sebe da rade? Malo nezgodno pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, čini mi se da se vi ne slažete s tom tvrdnjom pa ćemo kasnije još da se vratimo na to, ako bude potrebno. Onda sada možemo vrlo brzo da prođemo kroz istoriju. Ja ne osporavam, uopšteno govoreći, iskaz koji ste nam vi dali. Imamo ovde vašu peticiju iz 1985. godine, sastanak sa Ljubičićem, nakon toga peticiju iz oktobra 1985. godine koju smo videli, ali je nismo još

preveli, pa ćemo onda to da pogledamo preko vikenda. Zatim je doneta još jedna peticija. Mi smo je već podelili jer smo mislili da je to upravo ona peticija o kojoj ste vi govorili, pa vas molim da sada komentarišete taj dokument. Mislim da ga Pretresno veće ima? Nisam siguran da sada to imam i u originalu ...

SUDIJA ROBINSON: To je onaj dokument u kome se spominje razaranje Jugoslavije?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, mislim da imam tu i verziju na srpskom? Sada ću verziju na srpskom ... A možda je svedok ima u svojoj crvenoj knjižici? Pogledajte, molim vas, tu peticiju. Vidite li to na srpskom?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: To nije to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, evo sada ćete da ga dobijete. Molim da se to stavi na grafoskop. Ćosić je bio čovek koji vas je savetaovao, zar ne?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da, da se obratimo legalno organima i da napišemo peticiju, da. Ali ne ovo šta je ovde doneo ovaj gospodin. Evo je peticija ovde, tekst peticije je tu i ovaj tekst peticije koji ... Od javnih radnika, naučnika i akademika ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, u redu. Ovo je sada oktobar.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Oktobar je moja peticija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, to je oktobar ...

SUDIJA ROBINSON: Nisam siguran da sada govorimo o istoj peticiji, gospodine Bulatoviću? Pustite to sada na stranu i slušajte ono šta vam govori tužilac.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeće nedelje ćemo da razmatramo peticiju iz oktobra 1985. godine jer mi još nemamo prevod. Sada

govorimo o peticiji iz januara 1986. godine koju je potpisao već broj beogradskih intelektualaca. Mi vam sada dajemo srpski original te peticije. Sudski poslužitelj vam sada daje tu peticiju. Molim da se stavi na grafoskop. Pročit ćemo samo nekoliko pasusa. Ova peticija počinje tako da prvo spominje peticiju iz oktobra 1985. godine i, zatim, u drugom paragrafu ispod toga kaže da su potpisnici peticije bili zaprepašćeni reakcijama vlasti na tu peticiju, odgovorom znaničnika na Kosovu i stavom najviših srpskih i jugoslovenskih vlasti. Ovo je prevod sa engleskog, a ne originalni tekst peticije. Pređite sada na sledeću stranu. To je na engleskom ista strana i videćete onda jedan paragraf koji počinje rečima "Politička osuda peticije nas je zato nagnala, nas potpisnike, da se okrenemo javnom mnjenju sa apelom da podrži zahteve za radikalne promene". Molim da se verzija na srpskom da svedoku. To ćete da pronađete negde, otprilike, u petom paragrafu. Paragraf počinje rečima "Politička osuda".

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Nije to to. Nije to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, ja sada ne govorim o vašoj peticiji iz oktobra 1985. godine. Tom ćemo peticijom da se bavimo sledeće nedelje, kad je prevedemo na engleski. Sada govorim o jednoj drugoj peticiji, o peticiji koju su napisali beogradski intelektualci u januaru 1986. godine, koju su mnogi potpisali.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: E, to da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda će biti bolje da je pratite ovde budući da je krupnije odštampana u ovom dokumentu. Pri kraju paragrafa koji sada gledate stoji između ostalog ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, mogu li ja da dobijem taj primerak?

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To bi trebalo da bude ... Da, odmah iza engleske verzije. Da bi optuženi isto mogao da se snađe, mi smo na strani 44 na srpskom jeziku, negde pri dnu stranice. Čitam: "Samo zaštitnici tirana su se promenili, tursko carstvo (Ottoman Empire), Habsburška monarhija (Habsburg Monarchy), fašistička Italija i nacistička Nemačka. Njih je zamenila albanska država i vladajuće institucije Kosova. Umesto prisilne islamizacije i fašizma imamo staljinistički šovinizam. Jedina novina je spajanje plemenskih mržnji i genocida, maskiranog marksizmom." Ovo su veoma oštri pogledi koji dolaze od intelektualaca. Da li ste vi o takvim pogledima razgovarali sa Ćosićem kad vas je on savetovao u vezi vaše peticije?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su to pogledi koji su tada prevladavali među onim Srbima čiji je interes bio da se pokrenu ustavne promene?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo bili, gospodine Najs, za ustavne promene koje će nas dovesti u ravnopravan položaj sa ostalima na Kosovu i Metohiji i u Srbiji, a mi tekst nijesmo nikakav radili. Zahtjev smo napisali ... Taj naš zahev, ta peticija je napadnuta, a onda su ovi ljudi podržali našu peticiju. A to su poznate demokrate iz Srbije. Nijesu staljinisti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, da pogledamo sada sledeći paragraf. Vidimo šta se onda govorilo, kakva vrsta reči jer želim da o tome i da vas pitam. To je stvorilo jednu atmosferu u kojoj ste funkcionisali vi i optuženi. Vidimo sada sledeći paragraf ...

prevodioci: Ovo je prevod s engleskog, a ne čitanje originalnog teksta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: "Metode su ostale iste, samo imamo novog mučenika Avakuma koji se zove Đorđe Martinović, a nova majka Jugovića, Danica Milinčić. Siluju se starice i monahinje" i tako dalje. Recite, da li je to tačan opis tadašnjeg života na Kosovu ili tu možda ima nešto malo propagande?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ovo je tačno. Oni su ... Evo, kad kaže "oslepljivanje stoke", to je istina. Oslepili su bika, manstirsko goveče, ovaj, manastira Devič. A kad su saslušavali toga momka, što je to uradio, on je odgovorio ... "Zašto si to uradio?" Pa kaže: "Bik je srpski". Ja mislim da je sve jasno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, još dve stvari iz ovog dokumenta pa sam gotov s njim. "Pod plaštom borbe protiv velikosrpske hegemonije, već decenijama traje namešteno političko suđenje srpskoj naciji i njenoj istoriji. Prvi cilj je etnički čisto Kosovo iza čega sledi dalje osvajanje crnogorskih, makedonskih i srpskih teritorija." Da li je to bilo prevladavajuće mišljenje među Srbima, da će sve srpske teritorije biti napadnute od strane Albanaca?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Da ...

prevodioci: Molimo da sačekate završetak pitanja pre nego što odgovorite, zbog prevoda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi zaista želeli da ubedite vašu braću Srbe da će Albanci da napadnu sve te teritorije?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Bulatović nema nikakve veze sa ovom peticijom. Ovo je peticija srpskih intelektualaca ... Kako piše, nju su pisali akademici, profesori i tako dalje, on nikakve veze s tom peticijom nema. On je govorio o peticiji ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da, on nije imao nikakve veze sa pisanjem ove peticije, međutim gospodin Najs govori o nekim činjeničnim situacijama o kojima svedok može da govori.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo prvo da vidim da li sam tačno shva-

tio šta se tada mislilo i kakva su verovanja tada cirkulisala u javnosti. Znači, smatralo se da će Albanci da zauzmu Srbiju, Crnu Goru i Makedoniju. Da li ste vi to stvarno verovali i sugerisali da to može da se dogodi?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Pa ono se dogodilo, gospodine Najs. Vi ste im pomogli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidimo onda sledeći paragraf koji počinje rečima “bezakonje”. Ako pogledamo prvo kraj tog paragrafa gde se ponovo spominje Đorđe Martinović i njegov slučaj, kaže se da je to zločin i da je teško pronaći sličan zločina među drugim zločinima i, zatim, dva paragrafa niže vidimo da stoji: “Svi oni u ovoj zemlji koji nisu ravnodušni, davno su shvatili da se genocid na Kosovu ne može zaustaviti bez dubokih političkih i socijalnih promena u celoj zemlji”. Naravno, mi ćemo u utorak da pogledamo i prevod vaše ranije peticije, međutim ja vam sada iznosim sledeću tvrdnju. Okolina u koju ste vi doveli ovog optuženog kao vođu bila je okolina otrovana propagandom. Prihvatate li tu tvrdnju?

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Nijesmo ga mi zvali kao nikakvoga vođu nego smo zvali ga kao predsednika Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije, isto kao što smo zvali pre godinu dana, prije njega, Ivana Stambolića. I nemojte to, nemojte to podvoditi pod nikakvog vođu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Bulatoviću, u slučaju da moje pitanje nije najbolje prevedeno ... Možda jedna konkretna reč nije najbolje prevedena, ja ću da preformulišem pitanje kako biste na njega mogli da odgovorite pre završetka rada. U vreme mitinga na Kosovu Polju i u vreme događaja sledeće godine u kojima ste učestvovali i vi i drugi, postojao je pokret koji su stvorili Srbi, a među njima su bili i intelektualci poput Čosića, što se odražava u ovoj vrsti dokumenta, a koji je bio otrovan propagandom. To je moje pitanje.

SVEDOK BULATOVIĆ – ODGOVOR: To nije tačno. Nikakav pokret nije niti formiran, niti je iko ikada izabran za bilo kakvoga vođu ili nešto. Cio narod, svi su bili vođe. Svakoga je muka vodila i svako je

svoju nevolju ispoljavao javno. Ako to može da se podvede pod neko vođstvo, onda je to vaša kvalifikacija, a ja se s tim ne slažem.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, završićemo sa radom za danas. Nastavljamo sutra ... U stvari, nastavljamo u utorak u 9.00.

Fond za humanitarno pravo